

บทบาทดนตรีพื้นบ้านในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก

คณะผู้วิจัย

พระประสิทธิ์ ธรรมชัย

พระมหาสุรชาติ นามเงิน

พระจิรวุฒิ ไชยแก้ว

พระอานนท์ แกนุ

พระภาณุพงษ์ ยานะธรรม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

มีนาคม 2548

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาถึงบทบาทหน้าที่ของดนตรีพื้นบ้านในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ที่มีต่อการดำเนินชีวิตของชาวบ้านพื้นหลัง ต.ตำราญราษฎร์ อ.คอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากดนตรีพื้นบ้านเป็นสื่อพื้นบ้านที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของชาวล้านนามากมาย ทั้งประเภท ประวัติศาสตร์ เนื้อหา คุณลักษณะ ต่างๆมากมาย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คณะวิจัยได้ศึกษาถึงบทบาทหน้าที่ของดนตรีพื้นบ้านในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ที่มีต่อวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านนั้น มีดังนี้ ให้ความสำคัญ เป็นเครื่องมือในการอบรมจริยธรรม เป็นเครื่องมือในด้านการศึกษา เป็นสื่อในการถ่ายทอดปัญหาท้องถิ่น สร้างความสามัคคีภายในชุมชน พิธีกรรมและประเพณี ส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของชาวล้านนา เครื่องมือในการประกอบอาชีพและเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างคนเฒ่าคนแก่กับกลุ่มเด็กในชุมชนบ้านพื้นหลัง ซึ่งพบได้ว่าบทบาทหน้าที่ยังคงมีอยู่ หากแต่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปบ้าง บางอย่าง บางหน้าที่อาจยังคงมีอยู่ในปัจจุบันแต่บางหน้าที่ได้ถูกลดบทบาทลงไป ทั้งนี้ เพราะความเปลี่ยนแปลงของสังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และค่านิยมสมัยใหม่ ที่มีเข้ามา จึงทำให้บทบาทหน้าที่ต้องมีการประยุกต์ให้เหมาะสมกับกาลเวลาและพัฒนาการความเจริญเติบโตของเด็กในยุคปัจจุบัน

อีกแบบหนึ่งที่คณะผู้วิจัยได้พบก็คือ การตั้งชมรมดนตรีพื้นบ้านประจำชุมชนพื้นหลังขึ้น โดยนำเด็กภายในชุมชนที่มีความสนใจ ความรู้ ความสามารถ ในการเล่นดนตรีพื้นบ้านล้านนาเป็นมารวมกลุ่มกัน มีทั้งกลุ่มเด็กที่พอจะเล่นเครื่องดนตรีได้และกลุ่มเด็กที่ไม่เคยเล่นเลย ทำการฝึกซ้อมจนชำนาญและออกแสดงตามงานนิทรรศการต่างๆ ตามงานประเพณี งานมหรสพต่างๆ ที่ชาวบ้านจัดขึ้นไปแสดง เป็นต้น

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยครั้งนี้ สื่อให้เห็นถึงคุณค่าของดนตรีพื้นบ้านในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก เห็นถึงบทบาทที่มีต่อชุมชน และยังทราบถึงกลวิธีที่ใช้การสืบทอดภูมิปัญญาชาวบ้านต่อเยาวชนรุ่นใหม่อีกด้วย

ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงคาดว่า จะสามารถเป็นเครื่องกระตุ้นให้สังคม ชุมชนหันมาให้ความสนใจ และสนับสนุนในภูมิปัญญาของบรรพบุรุษล้านนา อีกทั้งมีความรักและความศรัทธาและหวงแหนในภูมิปัญญาล้านนาสืบต่อไปอย่างสมบูรณ์

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง จากผู้ที่มีพระคุณหลายท่าน

รายงานการวิจัยเรื่องบทบาทดนตรีพื้นบ้านในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก คงไม่อาจสำเร็จล่วงไปได้ด้วยดี หากไม่ได้รับการสนับสนุนด้านการค้นคว้าจากเพื่อน ๆ ร่วมงานทุกท่านและได้รับความร่วมมือจากเพื่อน ๆ ร่วมชั้นเรียนทุกรูป

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์เกียรติศักดิ์ ม่วงมิตร อาจารย์ประจำรายวิชานี้ ที่กรุณาให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อให้รายงานการวิจัยเล่มนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณอาจารย์อศุทธ์ และนักศึกษาฝึกงานมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ที่กรุณาให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาตลอดจนให้คำปรึกษาเพื่อให้รายงานการวิจัยเล่มนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้เปิดโอกาสให้คณะผู้วิจัยได้เข้าไปค้นคว้าข้อมูลและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการทำวิจัยในครั้งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือและการช่วยเหลือจากพี่ ๆ เพื่อน ๆ ในการค้นคว้าหนังสือ หาแหล่งข้อมูลและให้ข้อเสนอแนะ อีกทั้งในการช่วยเก็บข้อมูลภาคสนาม จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงใคร่ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
บทนำ	
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์	4
ปัญหาคำถามวิจัย	4
ขอบเขตพื้นที่	5
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	5
ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	6
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทคนตรีพื้นบ้าน	7
แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้และพัฒนาการเด็ก	10
แนวคิดเกี่ยวกับสื่อพื้นบ้าน	12
แนวคิดเกี่ยวกับพุทธธรรมกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	14
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
แผนที่การวิจัย	17
การจัดอบรม	18
การลงพื้นที่	18
วิธีคิดและการดำเนินงาน	19
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	20
กระบวนการจัดเวที	22
เครื่องมือและวิธีการรวบรวมข้อมูล	23
การวิเคราะห์ข้อมูล	25
บทที่ 4 อดีต-ปัจจุบัน ประวัติความเป็นมาของคนตรีพื้นบ้านบ้านพันหลัง	
อดีต-ปัจจุบัน ประวัติความเป็นมาของคนตรีพื้นบ้านบ้านพันหลัง	28
การเก็บรวบรวมข้อมูล	27
ขอบเขตเนื้อหาของการวิจัย	28
การจัดเวที	29
รูปแบบการสอน	34
โครงสร้างสาระคนตรี	34

แผนผังบทบาทของคนตรีพื้นบ้าน	37
บทที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลและข้อเสนอแนะ	
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคนตรีพื้นบ้าน	41
ตอนที่ 2 บทบาทหน้าที่ของคนตรีพื้นบ้านในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก	44
การเกิดขึ้นของชมรมคนตรีพื้นบ้าน	49
กิจกรรมการแสดงคนตรีพื้นบ้านของเด็ก	52
โครงสร้างบริหารจัดการ	54
สรุปผลการวิจัย	55
ข้อเสนอแนะ	56
บทที่ 6 บทเรียนภาคสนาม	
การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	59
การศึกษาทฤษฎี	59
การตั้งปัญหามาวิจัย	60
การสร้างเครื่องมือ	60
การเก็บรวบรวมข้อมูล	60
การวิเคราะห์ข้อมูล	61
ข้อเสนอแนะ	62
บรรณานุกรม	

สารบัญรูป

รูปภาพพระประสิทธิ์ ธรรมชัย ตัวแทนเจ้าอาวาสให้โอวาทและหลักธรรม	50
รูปภาพเด็กร่วมกันฝากเนื้อฝากตัวกับครูบาอาจารย์	50
รูปภาพทำกิจกรรมคลายเครียดก่อนการเรียน	51
รูปภาพให้เด็กแต่ละคนเลือกเครื่องเล่นดนตรีที่ชอบและตามความถนัดของตนเอง	51
รูปภาพเด็กจะขยันมาฝึกซ้อมทุกวันโดยการดูแลของครูผู้สอนอย่างใกล้ชิด	53
รูปภาพเด็กเล่นในโอกาสต่าง ๆ เช่นวันวิสาขบูชาและวันเด็ก	54
รูปภาพครูสอนให้เด็กจำตัวโน้ตในเครื่องดนตรีแต่ละชนิด	57
รูปภาพเด็กกำลังคิด ซึ่ง ดี สะล้ออย่างขมักเขม้น	57
รูปภาพเด็กเตรียมตัวก่อนขึ้นเวทีการแสดง	57
รูปภาพเด็กร่วมวงกันแสดงเป็นครั้งแรกอย่างขมักเขม้นจริงจังในงานวันเด็ก	58
รูปภาพเด็กเล่นดนตรีแบบคู่ในวันเด็ก	58
รูปภาพเด็กที่เรียนดนตรีถ่ายรูปพร้อมกับเจ้าอาวาส	58

สารบัญตาราง

ตารางแผนที่การวิจัย	17
ตารางเครื่องมือและวิธีการรวบรวมข้อมูล	23
ตารางโครงสร้างสาระดนตรี	36
ตารางแสดงบทบาทของดนตรีพื้นบ้าน	37

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ก่อนการท้าวิจัยและจะถามถึงปัญหา เราจำเป็นต้องถามตัวเองเสียก่อนว่าเราท้าวิจัยเพื่อใคร ทำไมต้องทำ ทำเพื่ออะไรและเรามีความตั้งใจที่จะทำจริงหรือ เพื่อจะได้ทำงานอย่างเต็มที่ปรากฏการณ์ที่เราพบจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจและมีความสงสัยในปรากฏการณ์ดังกล่าวจึงได้เกิดเอ๊ะ” ขึ้นมาว่า ทำไมเป็นเช่นนั้น ทำไมละเด็กถึงสนใจดนตรี แล้วทำไมไม่มีการส่งเสริมทั้ง ๆ ที่มีปราชญ์อยู่หลายคนที่น่าสนใจในด้านดนตรีพื้นบ้าน

เป็นที่ยอมรับเชื่อกันว่า ดนตรีนั้นเป็นภาษาชนิดหนึ่งของมนุษย์เรานี่ ชาติใดก็ตามที่มีภาษาพูด ภาษาเขียนของตนเอง ก็มักจะต้องมีดนตรีเป็นของตนเองด้วย เพราะดนตรีและเพลงร้องนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่พัฒนามาพร้อม ๆ กับภาษาพูด ชาติไทยนั้นกล่าวกันว่าเป็นชาติเก่าแก่ที่มีอายุกว่า 5,000 ปี ดังนั้นจึงไม่เป็นที่น่าแปลกใจว่า เพลงของเราหรือดนตรีของเรา จะต้องมีความเก่าแก่ย้อนหลังไปไกลถึง 4,000 ปีด้วย

ดนตรีไทย หรือเครื่องดนตรีไทย ได้แบบอย่างมาจากอินเดียและจีน เรื่องนี้เป็นที่ถกเถียงกันมาก และต่างก็มีทฤษฎี หรือข้อคิดมาบรรยายต่างกันไปในที่นี้ ขอให้ท่านผู้อ่านได้โปรดสังเกตว่า ภาษาไทยแท้ ๆ นั้น จะเป็นคำโดดหรือคำพยางค์เดียวเป็นส่วนมาก เครื่องดนตรีของไทยเรานี้ ส่วนมากมีชื่อเป็นคำพยางค์เดียวอาทิ ซอ ฆ้อง ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง หุ่ย โทน กลอง ฯลฯ ที่จะเป็นคำสองพยางค์ก็เพื่อจำแนกประเภทให้เด่นชัดออกไป เช่น ฆ้องวง ฆ้องราวฆ้องคู่ ฆ้องโหม่ง ซอด้วง ซออู้ หรือไม่ก็เป็นคำเฉพาะในภาษาไทย เช่น จะเข้ ระนาด ตะโพน ถ้าเครื่องดนตรีที่ไทยเราเอามาใช้เป็นของต่างชาติ เราก็จะตั้งชื่อไว้ชัดเจน เช่น กลองแขก กลองมะลายู ปี่มอญ ปี่ชวา หรือเป็นคำในภาษาเดิมของเครื่องดนตรีนั้น ๆ เช่น รำมะนา บัณเฑาะว์ เปิงมาง (กลองของมอญ) กลองมะริกัน ด้วยเหตุนี้จึงสมควรที่จะเชื่อได้ว่าเครื่องดนตรีที่มีชื่อเป็นภาษาไทยย่อมเป็นของไทยแท้มาแต่เก่าก่อน

กำเนิดของดนตรีนั้น ไม่ว่าจะเป็นชาติใดภาษาใด น่าจะมีลักษณะการเกิดดนตรีขึ้นในแนวเดียวกัน กล่าวคือดนตรีน่าจะเกิดมาจากการดำเนินจังหวะก่อนอะไรทั้งหมด ในร่างกายของมนุษย์เราที่ปกติก็มีจังหวะติดมากับตัวตั้งแต่เกิดแล้วคือการเต้นของหัวใจ แม้แต่การหายใจก็มีจังหวะเมื่อเติบโตขึ้น การเดิน การวิ่ง หรือแม้แต่การพูด ก็มีจังหวะ ดนตรีจึงเกิดขึ้นมาในรูปของจังหวะก่อนอะไรทั้งหมด การตี การเคาะ การกระทุ้งหรือกระแทก ก่อให้เกิดจังหวะอันเป็นเริ่มต้นของดนตรีดังนั้น เครื่องดนตรีกลุ่มแรกที่อุบัติมาในโลกนี้ ควรจะเป็นเครื่องดนตรีประเภทเคาะหรือตีก่อนอะไรทั้งหมด จากนั้นเครื่องเป่าก็จะเกิดตามมา เพราะคนเราต้องหายใจ การที่มีของอย่างหนึ่งใส่ปากให้ลมผ่านมาจากปากเข้าสู่ช่องในของนั้น ก็เป็นการเป่า จนแม้แต่การพูด การผิวปาก ก็คือการเป่าดังนั้นเครื่องเป่าหรือเครื่องลมจึงอุบัติมาเป็นอันดับที่ 2

เชื่อกันว่า มนุษย์ใช้ธนูสำหรับล่าสัตว์ การคิดสายธนูให้เกิดเสียงเป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดเครื่องสาย อันได้แก่เครื่องคิด ซึ่งเกิดมาก่อน แล้วจึงพัฒนาค้นซึกสำหรับสีขึ้น กลายเป็นเครื่องสีต่อมาเป็นอันดับสูญท้าย

เพราะเหตุว่าเครื่องตี หรือเครื่องเคาะเกิดก่อน จึงปรากฏว่าเรามีเครื่องตีมากที่สุดในบรรดาเครื่องดนตรีของเรา จนสามารถแบ่งเครื่องตีออกไปได้ถึงสามหมวดหมู่ใหญ่ ๆ คือ เครื่องตีที่ทำด้วยไม้ เช่น โกร่ง เกราะ กรับ ระนาด เครื่องตีที่ขึงด้วยหนัง เช่น กลองประเภทต่าง ๆ และท้ายที่สุดที่เกิดตามหลังมาก็คือเครื่องดนตรีที่ทำด้วยโลหะ เช่น ข้อง ระนาดเหล็ก กังสดาล ฯลฯ

เครื่องดนตรีที่เกิดขึ้นในยุคแรก ๆ นั้น มักใช้เล่นหรือบรรเลงโดดเดี่ยวมาก่อน เช่น เมื่อมีเกราะ หรือ โกร่ง ก็ใช้สำหรับตีบอกสัญญาณ เมื่อได้เขาสัตว์มาเป่า ก็เกิดเสียงสัญญาณหรือเป็นเพลงง่าย ๆ หากได้เล่นเป็นวงกันมาแต่เดิมไม่ ต่อเมื่อมีคนมากขึ้น มีเครื่องดนตรีที่ต่างคนต่างทำมาเล่นมาก ๆ แบบขึ้น ก็มาร่วมบรรเลงด้วยกัน เกิดเป็นวงดนตรีต่อมา เครื่องดนตรีบางชนิด ยังคงใช้บรรเลงเดี่ยวมาตลอดเวลาหลายพันปีไม่เคยประสมวงกับใครก็มีเช่น พิณน้ำเต้า พิณพิยะ และแม้แต่ระนาดเองก็เกิด คงใช้บรรเลงเดี่ยวมานานพอสมควร ก่อนที่จะนำมาประสมเป็นวงปีพาทย์ในสมัยอยุธยาเราเอง

เมื่อมนุษย์สร้างเครื่องดนตรีได้มากแบบขึ้น เครื่องดนตรีแต่ละแบบนั้น ก็มีคุณลักษณะของเสียงเป็นรูปแบบเฉพาะตัว เช่น ถ้าเป็นปี่มอญ ก็จะต้องมีเสียงทุ้มนุ่มโหยหวน ถ้าเป็นขลุ่ยก็จะต้องให้เสียงเฉพาะตัวออกมาจนคนฟังสามารถบอกได้ทันทีว่า ของนั้นหรือเสียงนั้น เป็นอะไร หรือเกิดจากเครื่องดนตรีชนิดใด เสียงเฉพาะที่เกิดจากเครื่องดนตรีแต่ละแบบนั้นเรียกกันว่า Tone Colour เช่น ซอด้วงจะต้องมี Tone Colour เป็นเสียงแหลมใส ในขณะที่ซออู้จะมี Tone Colour เป็นเสียงทุ้มนุ่มและต่ำ สามารถแยกออกจากกันได้โดยเด็ดขาด

เครื่องดนตรีของแต่ละชาติต่างก็มีเสียงเฉพาะอันเป็นลักษณะประจำชาตินั้น เช่น เครื่องดนตรีไทย ก็มีเสียงเฉพาะต่างจากเสียงเครื่องดนตรีของฝรั่ง หรือแม้แต่ของแขก อย่างชัดเจน เมื่อใดบรรเลงก็จะรู้ได้ทันทีว่าเป็นของชาตินั้น เช่น เมื่อวงปีพาทย์มอญบรรเลงเสียงกลองเปิงมาง เสียงมอญออกมาจนจับได้ในทันทีที่ได้ยินนั้น ข้อนี้เองที่แสดงให้เห็นชัดเจนว่าดนตรีนั้นสามารถสื่อได้เช่นเดียวกับภาษาพูดทุกประการ (พูนพิศ อมาตยกุล . 2529 , หน้า 1-3)

เครื่องดนตรีพื้นบ้านภาคเหนือในยุคแรก เป็นเครื่องดนตรีประเภท ดี โดยตีกับท่อนไม้ กลองใช้ประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อ เรื่องเจ้าป่า เจ้าเขาและจากนั้นได้รับการพัฒนาโดยเอาหนังสัตว์ที่ล่ามาได้ขึงลงบนปากท่อนไม้กลองเรียกว่า กลอง ต่อมามีความเจริญ มีการถ่ายทอดจากกลุ่มคนบางเผ่าหรือหลาย ๆ เผ่า มีการลอกเลียนแบบ ซึ่งเรียกว่าเป็นการพัฒนามาเป็นกลองแะะ กลองซึกม้อง กลองหลวง กลองแอว จากการหุ้ม(ขึง) ด้วยหนังหน้าเคียวมาเป็นหุ้มสองหน้า เป็นกลองมองเซิง กลองโป่งป่ง กลองเต่งทิ้ง

จากเครื่องตีมาเป็นเครื่องตีและเครื่องตี โดยอาศัยความบังเอิญจากการทำเครื่องมือล่าสัตว์ เช่นธนู หน้าไม้ เวลายิงออกไป สายหนังที่ทำเป็นสายธนู สายหน้าไม้จะเกิดการสั่นสะเทือนเกิดเสียงหึ่ง ๆ จากนั้นก็วิวัฒนาการมาเรื่อย ๆ เป็นเวลานาน จนกลายมาเป็นเครื่องดนตรี ประเภทตี ตี เช่น ซึง สะล้อ ฯลฯ

ส่วนเครื่องเป่า สันนิษฐานว่า เกิดมาจากการได้ยินเสียงของปล้องไม้ไผ่ที่โคนลมพัดผ่านทำให้เกิดเสียงแปลก ๆ หรือขณะที่ตัดไม้ไผ่ตัดปล้องหญ้า แล้วเอามาเป่าเล่น เกิดเสียงต่าง ๆ กัน ก็นำมาพัฒนาการจนกลายเป็นเป่า มีการเจาะรูเพื่อบังคับ สูงต่ำ แลวม หวิดหวิด คัดแปลงต่อเติมจนเกิดเป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่า เช่นขลุ่ย ปี่

ประเภทตี ได้แก่ ซึงมี 3 ขนาด ได้แก่ ซึงน้อยหรือซึงเล็กหรือเรียกว่า ซึงลูก 4 ซึงกลาง หรือซึงลูก 5 และซึงหลวงหรือซึงใหญ่ การบรรเลงเดี่ยวหรือประสมวงกับเครื่องดนตรีอื่นก็ได้ เพราะเสียงของซึงจะเป็นพระเอกหวานใส

ประเภทตี มีอยู่ชนิดเดียวคือ สะล้อ ซึ่งมีอยู่ 3 ขนาด ได้แก่สะล้อน้อย หรือสะล้อเล็ก นิยมเรียกว่า สะล้อลูก 5 สะล้อกลางนิยมเรียกว่า สะล้อลูก 4 และสะล้อ 3 สาย ลักษณะเด่นของสะล้อก็คือ คันชัก จะอยู่ข้างนอกแยกจากตัวสะล้อ ซึ่งต่างกับซออยู่ ซอด้วงของภาคกลางที่คันชักจะแทรกอยู่ระหว่างสาย 2 สาย ดังนั้นสะล้อเวลาบรรเลงจะต้องบิดข้อมือให้สายสะล้อสัมผัสกับคันชัก ลักษณะโครงสร้างทั่วไปคล้ายกับซออยู่ของภาคกลาง การบรรเลงสามารถบรรเลงเดี่ยวและผสมวงก็ได้เสียงอยู่ในระดับทุ้ม

ประเภทตี แบ่งได้ 2 ลักษณะจากวัสดุที่ใช้

1.เครื่องดนตรีที่ทำด้วยไม้และซึงด้วยหนังสัตว์หน้าเดียวและสองหน้าเรียกว่า กลอง

1.1ชนิดซึงด้วยหนังสัตว์หน้าเดียว ได้แก่ กลองหลวง กลองแหว่ กลองปู่เจ กลองซึงมอง

1.2ชนิดซึงด้วยหนังสัตว์สองหน้า ได้แก่ กลองปู่จา กลองสะบัดชัย กลองมองเซิง กลองตะโลดโป๊ด กลองแตงคัง หรือกลองโป่งป่ง

2.เครื่องดนตรีประเภทตีที่ใช้วัสดุเป็นพวกโลหะและไม้ ได้แก่ ปี่ดก กรับ เกราะ ช้อง กังสดาล ฉิ่ง สว่า

ประเภทเป่า เครื่องดนตรีพื้นบ้านของภาคเหนือประเภท เครื่องเป่า เรียกโดยทั่วไปคือปี่ ส่วนใหญ่จะทำด้วยไม้ไผ่และไม้จริง มีประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ปี่จุม แน เป็นต้น (ประดิษฐ์ อินทนิล . 2526 ,หน้า 13-16)

พัฒนาการเริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิ มีความต่อเนื่องไปตลอดชีวิต การเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการมีทั้งที่เป็นแบบค่อยเป็นไปโดยคงเค้าพัฒนาการเดิมและแบบปฏิวัติเปลี่ยนแปลงจนไม่เห็นเค้าพัฒนาการเดิม คนเราจะมีพัฒนาสมวัยเมื่อความต้องการทุกด้านได้รับการตอบสนอง โดยเฉลี่ยคนในระดับอายุเดียวกันมักมีระดับวุฒิภาวะ ระดับประสบการณ์และระดับพัฒนาการในการด้านต่างๆ

ใกล้เคียงกัน เมื่ออายุมากขึ้นพัฒนาการในการเรียนรู้และการแสดงออกจะแตกต่างจากเดิมความบกพร่องที่เกิดขึ้นกับพัฒนาการด้านใดด้านหนึ่ง หากทิ้งไว้อาจส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างไรก็ตามการมีพัฒนาการด้านใดด้านหนึ่งสมหนึ่งไม่ได้แสดงว่าคนนั้นจะมีพัฒนาการด้านอื่นสมวัยไปด้วย พัฒนาการแต่ละด้านเป็นไปตามลำดับขั้นตอนของพัฒนาการของแต่ละคน โดยขั้นตอนที่ได้พัฒนาไปแล้วจะเป็นพื้นฐานของขั้นตอนที่ซับซ้อนยิ่งขึ้นต่อไป กรรมพันธุ์และสภาวะต่างๆ ขณะที่เด็กอยู่ในครรภ์และระหว่างคลอดส่งผลให้เด็กแต่ละคนมีพื้นฐานทางร่างกาย และจิตใจแตกต่างกัน พื้นฐานดังกล่าวมีส่วนกำหนดอัตราและระดับของพัฒนาการแต่ละด้านผลกระทบบางอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประสบการณ์ทางลบอย่างรุนแรง อาจไม่เห็นผลในทันที แต่อาจสกัดกั้นทำให้พัฒนาการบางด้านหยุดชะงัก การส่งเสริมพัฒนาการให้เห็นเป็นในทางที่เหมาะสม ทำได้ง่ายกว่าการแก้ไขพัฒนาการที่เป็นไปในทางที่เบี่ยงเบนแล้ว

การประสานระหว่างสื่อพื้นบ้านกับสื่อสมัยใหม่ ในงานวิจัยของประยูทธ (2540) พบว่ากระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างสื่อพื้นบ้าน(หมอลำ) กับสื่อสารมวลชน (วิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ ภาพยนตร์ และโสตทัศนูปกรณ์ เช่นเทปเพลง วิดิทัศน์และแผ่นเสียงซีดี) เป็นการส่งเสริมกันและกันแต่ในการส่งเสริมกันและกันนี้จะให้ผลออกมาเป็นอย่างไรย่อมขึ้นกับอำนาจของแต่ละฝ่าย เช่นปัจจุบันสื่อมวลชนเริ่มมีอำนาจทางสังคมมากขึ้น ในขณะที่สื่อพื้นบ้านกลับถดถอยลง ดังนั้นในระยะนี้สื่อมวลชนจึงมีอำนาจในการคัดเลือกและปรับรูปแบบและเนื้อหาของสื่อพื้นบ้าน

จากการค้นคว้าและการประดิษฐ์ด้วยฝีมือมนุษย์นี้เอง มนุษย์จึงมีเครื่องดนตรีขึ้น ซึ่งในแต่ละสังคมก็จะมีหลากหลายแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมของคนในสังคมนั้น ๆ คนตรีพื้นบ้านน่าจะมีส่วนในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ด้วยเหตุนี้เองจึงเป็นที่มาของการทำวิจัยถึงบทบาทคนตรีพื้นบ้านในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะและประเภทของคนตรีพื้นบ้าน
2. เพื่อศึกษาบทบาทของคนตรีพื้นบ้านในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก

3.ปัญหาการวิจัย

1.คนตรีพื้นบ้านมีบทบาทหน้าที่อย่างไรในชุมชน และหน้าที่นั้นสามารถนำมาส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้หรือไม่

4.ขอบเขตพื้นที่

โครงการนี้ทำการศึกษาในพื้นที่หมู่ที่ 4 หมู่บ้านพันหลัง ต.ตำราญราษฎร์ อ.คอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่

5.นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

1. คนตรีพื้นบ้าน หมายถึงคนตรีพื้นบ้านของภาคเหนือประเภทสะล้อ ซอ ซึง
2. ลักษณะคนตรีพื้นบ้าน หมายถึง เสียงคนตรีที่ถ่ายทอดกันตามประเพณีมุขปาฐะ เรียนรู้ผ่านทางการฟังมากกว่าการอ่าน
 - 2.1 โครงสร้างของคนตรีพื้นบ้าน ได้แก่ จังหวะ ทำนอง การประสานเสียง คุณลักษณะของเสียง
3. ประเภทของคนตรีพื้นบ้าน หมายถึง เครื่องคิด เครื่องสี เครื่องตี เครื่องเป่า
 - 1) เครื่องคิด ได้แก่ ซึง
 - 2) เครื่องสี ได้แก่ สะล้อ
 - 3) เครื่องตี ได้แก่ กลอง
 - 4) เครื่องเป่า ได้แก่ ขลุ่ย
4. บทบาทของคนตรีพื้นบ้าน หมายถึง การส่งเสริมในด้านกิจกรรม พิธีกรรมและสืบสานวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม การพัฒนาความรู้
5. คนตรีพื้นบ้านกับพัฒนาการของเด็ก หมายถึง ความสัมพันธ์ของคนตรีพื้นบ้านที่มีต่อพัฒนาการของเด็กในด้านกาย จิตใจ อารมณ์
6. พัฒนาการของเด็ก หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และด้านสมองของเด็กในชุมชนที่เล่นสะล้อ ซึง
 - 6.1 พัฒนาการด้านกาย หมายถึง การเจริญเติบโตทางด้านร่างกายของเด็กที่เล่นคนตรีพื้นบ้านประเภทสะล้อ ซึง
 - 6.2 พัฒนาการด้านจิตใจ หมายถึง ความคิดของจิตใจและการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจของเด็กที่เล่นคนตรีพื้นบ้านประเภทสะล้อ ซึง
 - 6.3 พัฒนาการด้านอารมณ์ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดในด้านต่าง ๆ ในการเรียนรู้ของเด็กที่เล่นคนตรีพื้นบ้านประเภทสะล้อ ซึง

6.ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบถึงลักษณะและประเภทของดนตรีพื้นบ้าน
2. เพื่อให้ทราบถึงบทบาทของดนตรีพื้นบ้านในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก
3. เพื่อให้สามารถเข้าใจถึงคุณค่าของดนตรีพื้นบ้านในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยเรื่อง "บทบาทดนตรีพื้นบ้านในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก" ผู้ศึกษาได้อาศัยแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยในการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ดำเนินงานวิจัยดังนี้

- 1.แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทดนตรีพื้นบ้าน
- 2.แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้และพัฒนาการเด็ก
- 3.แนวคิดเกี่ยวกับสื่อพื้นบ้าน
- 4.แนวคิดเกี่ยวกับพุทธธรรมกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

1.แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทดนตรีพื้นบ้าน

ดนตรีพื้นบ้านล้านนามีมากมายหลายประเภททั้งเครื่องคิด สี ดีและเป่า มีลักษณะการบรรเลงแบบบรรเลงเดี่ยวหรือเล่นเป็นวง วัตถุประสงค์ในการบรรเลงนั้นนอกจากเป็นการแสดงแล้วยังเป็นไปเพื่อการประกอบประเพณีพิธีกรรมและความอีกด้วย

ดนตรีพื้นบ้านล้านนาปัจจุบัน อาจแบ่งบทบาทและหน้าที่ตามประเภทและลักษณะการบรรเลงในโอกาสต่างๆ ประเพณีการเฒ่าสาวสมัยก่อน หนุ่ม ๆ มักมีเครื่องดนตรีติดตัวไปด้วย เช่น ซึงสะล้อเป็นการเล่นส่วนใหญ่จะเล่นไปตามทางเดินเพื่อให้เสียงดนตรีทำหน้าที่เป็นเพื่อนเดินทางหรืออาจเล่นในหมู่พรรคพวกที่ชุมนุมกันเป็นแห่ง ๆ เช่น สะพาน ทางแยก หากมีคนอื่นนำเครื่องดนตรีไปก็สามารถบรรเลงร่วมกันได้ปัจจุบันการนำเครื่องดนตรีไปเล่นลักษณะนี้ยังมีอยู่ประปรายตามท้องถนนที่ห่างไกลจากตัวเมือง

อีกประการหนึ่งการเดี่ยวเครื่องดนตรี บางครั้งอาจไม่มีวัตถุประสงค์ให้ผู้อื่นฟังแต่อย่างใด หากแต่ต้องการเสพสุนทรียะทางดนตรีที่เกิดจากความสามารถของตนเองเท่านั้น

วงสะล้อ ซอ ซึง นับเป็นวงเครื่องสายที่มีซึงซึ่งเป็นเครื่องคิดและสะล้อเป็นเครื่องตีเป็นหลักของวง มีเครื่องเป่าคือขลุ่ยประกอบ และมีเครื่องตีประกอบจังหวะคือกลอง ฉิ่ง ฉาบ หรือบางวงอาจมีฆ้องและกรับประกอบด้วยเดิมทีเดียววงสะล้อ-ซึง ไม่ได้มีอะไรซับซ้อน เพียงแต่ใครมีเครื่องดนตรีประเภทไหนก็นำติดตัวไปด้วยกันเช่นการไปเฒ่าสาว ดังที่ได้กล่าวข้างต้นหรืออาจเอาเครื่องดนตรีไปเล่น “เฮือนเย็น” เพื่อเป็นเพื่อนคนที่ญาติเพ่งตายจากไป รวมไปถึงการไปเล่นช่วงงานบุญที่วัด งานขึ้นบ้านใหม่ งานบวชเป็นต้น การพบกันของนักดนตรีในโอกาสดังกล่าว มักจะตั้งให้ระดับเสียงเข้ากันแล้วบรรเลงร่วมกันที่ชาวบ้านเรียกว่า “กุ่มกัน” (กุ่ม= ประกอบเข้าด้วยกัน) เมื่อกุ่มกันบ่อยเข้า ก็จะเป็นที่รู้กันในหมู่บ้านว่าใครเป็นนักดนตรีหรือกลุ่มนักดนตรีที่กุ่มกันได้ดี คราวมีงานก็จะขอกันไปเล่น ลักษณะการบรรเลงนั้นเรียบง่าย เพลงที่บรรเลงเป็นเพลงพื้นบ้านที่จดจำกันมา เครื่องประกอบจังหวะอาจมีหรือไม่มีก็ได้ไม่ได้เคร่งครัด ต่อมาภายหลังอิทธิพลของดนตรีไทย

ภาคกลางมาบิณฑบาต ลักษณะการบรรเลงจึงเริ่มมีหลักเกณฑ์โดยมีมาตรฐานของดนตรีไทยเป็นหลักโดยปริยาย

ช่วงระยะเวลาที่ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มแห่งการเข้าสู่มาตรฐานดนตรีไทยภาคกลางนั้น ผู้รู้หลายท่านให้ทรรศนะตรงกันว่าอยู่ในช่วงสมัยพระราชชายาเจ้าดารารัศมีเพราะท่านเป็นผู้บิณฑบาตสำคัญในวงการนาฏศิลป์และดุริยศิลป์ของล้านนาอย่างยิ่ง วงสะล้อ-ซึง จึงมีบิณฑบาตเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะการบรรเลงประกอบละครร้องและการฟ้อนรำ

เมื่อได้รับการบูรณะเป็นแบบแผนแล้ว แบบแผนที่ถือว่าเป็นมาตรฐานก็ได้รับการยอมรับและแพร่กระจายจากวังสู่ชาวบ้านอีกครั้ง แต่ก็ยังมีหน้าที่คล้ายดั้งเดิมคือเป็นมหรสพพื้นบ้านและเกือบจะเสื่อมความนิยมไปเมื่อกระแสทางวัฒนธรรมที่มีพลังเหนือกว่าหลั่งไหลสู่ล้านนาประเทศอย่างรวดเร็วและเชียวกรากในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

วงสะล้อ-ซึง ได้รับการฟื้นฟูอีกครั้งเมื่อรัฐบาลให้การสนับสนุนนโยบายในอันที่จะส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติให้ดำรงอยู่สืบไป

บทบาทอีกประการหนึ่งซึ่งต้องกล่าวถึงคือการใช้วงสะล้อ-ซึง ประกอบพิธีกรรมและความเชื่อนั้นคือบรรเลงประกอบประเพณีการฟ้อนผี ซึ่งแต่เดิมไม่นิยมใช้บรรเลงเพราะเสียงเบามาก ภายหลังเมื่อมีเครื่องขยายเสียง สามารถขยายเสียงเครื่องดนตรีให้ดังกว่าเดิมได้หลายเท่า วงสะล้อ-ซึง จึงมีบทบาทหน้าที่ในพิธีกรรมนี้อีกโศดหนึ่งด้วย

บทบาทหน้าที่และโอกาสในการแสดงหรือเล่นดนตรี คือศึกษาบทบาทหน้าที่ของดนตรีว่าเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับวัฒนธรรมด้านอื่นๆ ในสังคมอย่างไรจากข้อมูลที่ศึกษาชนชาติต่างๆ ทำให้ทราบว่า ดนตรีถูกใช้อยู่ในกิจกรรมเกือบทุกประเภทในสังคม ในฐานะที่เป็นพฤติกรรมของมนุษย์อย่างหนึ่ง ดนตรีย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอื่นๆ ของคนในสังคม เช่นในพิธีกรรม การละคร ฟ้อนรำ การจัดระเบียบในสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและอื่นๆ ในการศึกษาการตรวจตราวัฒนธรรมทั้งหมดในสังคมเพื่อมองหาความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมด้านอื่นๆ กับดนตรีและที่แน่นอนที่สุดก็พบว่า ดนตรีนั่นจะสะท้อนให้เห็นลักษณะวัฒนธรรมที่ตัวมันเองเป็นส่วนหนึ่งอยู่ด้วย

ในการศึกษาบทบาทหน้าที่ของดนตรีนั้น อาจศึกษาได้หลายระดับของความลึกซึ้ง ดนตรีอาจจะถูกใช้ในหลายสถานการณ์ แต่อาจไม่มีหน้าที่ที่ลึกซึ้งก็ได้้นอกจากนั้นหน้าที่ยังแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือที่เป็นไปตามที่เจ้าของวัฒนธรรมแบ่งไว้ หน้าที่เบื้องต้นที่สุดของดนตรีที่มีต่อสังคมก็คือ ดนตรีมีส่วนช่วยเพิ่มความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม ซึ่งเป็นขบวนการที่ต่อเนื่องและเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ หน้าที่เบื้องต้นอีกประการหนึ่งคือ เป็นเครื่องผ่อนคลายความกดดันทางด้านจิตใจในสังคม การศึกษาบทบาทหน้าที่ของดนตรีอย่างลึกซึ้งจะทำให้เราเข้าใจได้ว่าเหตุใดดนตรีจึงเป็นสิ่งที่เปี่ยมสาคลในสังคมของมนุษย์

ศึกษาดนตรีในแง่ที่เป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการสร้างสรรค์ เบื้องแรกเราควรศึกษาให้ทราบถึงพื้นฐานทางความคิดของคนในสังคมเกี่ยวกับดนตรีก่อนว่าอะไรที่ถือเป็นดนตรี

และที่ไม่ใช้กำเนิดของคนใดมาจากไหนเป็นปรากฏการณ์มนุษย์ธรรมดาหรือเกี่ยวข้องกับอำนาจเหนือธรรมชาติ การศึกษาให้ทราบถึงมาตรฐานของคนตรีหรือเพลงที่ดีเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะจะทำให้เรารู้ได้ว่า คนตรีที่ดีหรือเลวในสังคมนั้นมีอะไรเป็นเครื่องกำหนด ปัญหาต่อไปที่ต้องศึกษาคือ เสี่ยง เสี่ยงแบบไหน จังหวะ ทำนองไหนที่ถือว่าดี ไม่ดี ทั้งในทัศนะของศิลปินและผู้ฟัง และผู้ถ่ายทอดและผู้รับการถ่ายทอด

การศึกษาคคนตรี ควรจะทำความเข้าใจทั้งในด้านโครงสร้างของเสียงและพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องด้วย การศึกษาจึงต้องเข้าถึงเครื่องมือเครื่องใช้ที่ใช้ในการผลิตดนตรี ภาษา ชนิดของคนตรีที่ผลิต บทบาท หน้าที่ของนักดนตรี ในฐานะเป็นสมาชิกคนหนึ่งในสังคมและในฐานะศิลปิน

ทั้งหมดนี้เป็นข้อมูลเบื้องต้นที่ควรทราบเกี่ยวกับศึกษาคคนตรีในสังคมส่วนการศึกษาโดยมี problem oriented นั้นเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่มีการเก็บข้อมูลจะต้องขึ้นอยู่กับสมมุติฐานหรือทฤษฎีที่ใช้เป็นพื้นฐานในการทำการวิจัย

ความหมายของพัฒนาการที่สมบูรณ์ หมายถึง สภาพที่

ก. ไม่ปรากฏว่ามีสัญญาณของโรคทั้งทางร่างกายและจิตใจ และไม่เบี่ยงเบนจากบรรทัดฐานของกลุ่ม

ข. มีแนวโน้มของความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

ค. มีศักยภาพสูงสุด

ง. มีลักษณะที่สอดคล้องกับเกณฑ์ของความสมบูรณ์ทางจิตใจ

สำหรับบุคคลที่มีพัฒนาการที่สมบูรณ์ นอกเหนือจากการมีลักษณะดังกล่าวข้างต้นนี้แล้ว จะต้องเป็นบุคคลที่รู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเอง มีเจตคติที่ดีต่อตนเอง สามารถรับรู้เกี่ยวกับความจริงหรือสภาพที่แท้จริง และสามารถใช้ศักยภาพของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

องค์ประกอบที่มีผลต่อความสมบูรณ์ของพัฒนาการ ประกอบด้วยลักษณะทางร่างกายและจิตใจ สำหรับลักษณะทางร่างกายนั้นประกอบด้วย ลักษณะต่างๆ ที่บุคคลได้รับจากการถ่ายทอดทางพันธุกรรม ตลอดจนผลของอิทธิพลของสิ่งต่างๆ ที่มีผลต่อศักยภาพและพัฒนาการของเด็กทั้งก่อนเกิดและในภายหลังส่วนลักษณะทางจิตใจที่มีผลต่อพัฒนาการของเด็ก ได้แก่ แบบแผนของการอบรมเลี้ยงดูซึ่งรวมถึงแบบแผนของการให้อาหาร การนอน การขับถ่าย การเอาใจใส่ดูแล ตลอดจนสัมพันธภาพระหว่างบิดามารดาและบุตรธิดา (Chess, Thomas, and Birch, 1968, อ้างถึงใน Coleman and Hammen, 1974, หน้า 307)

ลักษณะทางร่างกายและจิตใจ เพศ แบบแผนของการอบรมเลี้ยงดู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตรธิดา มีผลต่อพัฒนาการของเด็กผู้ซึ่งเป็นบุตรธิดา นอกจากนี้ยังพบว่า ความคาดหวัง และค่านิยมของบิดามารดาเกี่ยวกับเพศของเด็ก ตลอดจนทั้งปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและเด็ก มีผลต่อ

ลักษณะส่วนบุคคลและพัฒนาการของเด็ก (Kagan and Moss, 1962 , อ้างถึงใน Coleman and Hammen ,1974, หน้า 308)

2.แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้และพัฒนาการเด็ก

การเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก มีลักษณะต่อเนื่องเป็นขั้นตอนซึ่งต้องอาศัยวุฒิภาวะ และความพร้อมพัฒนาการเป็นกระบวนการที่สัมพันธ์กันทั้งกายและจิตใจ และส่งผลกระทบต่อกันและกันการส่งเสริมพัฒนาการเด็กจึงต้องส่งเสริมพร้อมกันไปทุกด้านอย่างครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ บุคลิกภาพ และสังคม พัฒนาการของเด็กทุกคนเป็นไปตามลำดับขั้นแห่งพัฒนาการเหมือน ๆ กัน แต่อาจพัฒนาเร็วช้าต่างกันตามความพร้อมและลักษณะเฉพาะของแต่ละคน และเมื่อเด็กวัยสูงขึ้น พัฒนาการก็จะสูงขึ้นตามวัย การเข้าใจพัฒนาการเด็กจะช่วยในผู้เลี้ยงดูเด็กปฏิบัติต่อเด็กอย่างเหมาะสมกับวัย และการตรวจสอบพัฒนาการเด็กกับตารางพัฒนาการของเด็กปกติจะช่วยให้ทราบลักษณะพัฒนาการของเด็กซึ่งหากผิดปกติต้องรีบแก้ไขการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกหนทุกแห่งไม่ใช่เฉพาะในห้องเรียนเด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ต่างๆ ในชีวิตจากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กจึงต้องเน้นให้เด็กมีประสบการณ์อย่างกว้างขวางและมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัวให้มาก การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กควรให้สัมพันธ์กับระดับพัฒนาการของเด็ก โดยเริ่มต้นจากพัฒนาการขั้นที่เด็กเป็นอยู่ แล้วกระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กพัฒนาไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น การส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ จะช่วยส่งเสริมให้เด็กสามารถพัฒนาตนเองไปตามศักยภาพของตนอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้ วิธีการ กระบวนการและสื่อที่หลากหลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ต่างๆ การสื่อสารจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้เด็กขยายการเรียนรู้ การอบรมเลี้ยงดูเด็กทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนจึงต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ศักยภาพในการสื่อสารให้มากที่สุด

พัฒนาการในแต่ละด้านของมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะแรกของชีวิตนั้น แม้จะมีลักษณะร่วมกันหลายประการ การพัฒนาของเด็กในด้านนั้น ๆ ซึ่งขอยกมากล่าวเฉพาะที่เห็นว่ามี ความเหมาะสม สามารถนำมาใช้ได้โดยตรงในการพัฒนาเด็กในสังคมไทย

1.การส่งเสริมพัฒนาการทางกาย การให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ การมองเห็น การฟัง การดม การชิมและการลูบคลำสัมผัสจะช่วยใช้ประสาทสัมผัสส่วนนั้น ๆ พัฒนาลงจนช่วยกระตุ้นให้สมองมีการเจริญเติบโตได้ดีด้วยการฝึกอบรมกายให้รู้จักคิดต่อเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณมิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้อกุศลธรรมเสื่อมสูญการพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ไม่เบียดเบียนผู้อื่นทางกายให้พละกำลังไปในทางอันถูกต้องชอบธรรมไม่บังคับขู่เข็ญผู้อื่นให้ไปในทางที่ผิด

2. การส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา เด็กทุกคนมีสภาวะทางสติปัญญามาตั้งแต่กำเนิด การฝึกให้เด็กรู้จักสะสมความรู้ สร้างความคิด และนำความคิดไปใช้ประโยชน์ รวมทั้งการให้การเสริมแรงแก่เด็กและประเมินผลตลอดกระบวนการอย่างต่อเนื่อง เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาสติปัญญาของเด็กที่มีมาแต่กำเนิด เด็กแต่ละคนมีสภาวะทางสติปัญญาแตกต่างกันการเข้าใจความแตกต่างมีความคาดหวังและปฏิบัติต่อเด็กอย่างเหมาะสมกับระดับพัฒนาการและความสามารถของเด็กจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการไปอย่างเหมาะสมและราบรื่น

3. การส่งเสริมพัฒนาการทางคุณธรรม มนุษย์แต่ละคนมีความแตกต่างกันมาแต่กำเนิดโดยผลแห่งกรรม แต่ทุกคนมีศักยภาพที่สามารถสร้างเสริมให้พัฒนาได้โดยอาศัยเหตุปัจจัยที่มีผลต่อกันและกัน การให้ความรักเอาใจใส่แก่เด็ก การอบรมบ่มนิสัย และปลูกฝังคุณธรรมแก่เด็ก การจัดสิ่งแวดล้อมที่ดีให้แก่วัยเด็กเป็นการสร้างเหตุปัจจัยที่ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาศักยภาพของตนไปในทางที่ดีงาม การทำตนเป็นแบบอย่างและนำไปให้เด็กปฏิบัติตามองค์คุณ 3 ประการ ตามคำสอนของพระพุทธศาสนา คือ เว้นชั่ว ทำดี และฝึกสติภาวนา เพื่อให้ใจบริสุทธิ์สามารถพัฒนาคุณธรรมให้เกิดขึ้นในตัวเด็กได้

4. การส่งเสริมพัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพ การพัฒนาและส่งเสริมให้เด็กมีสมบัติผู้ดีอันประกอบด้วยความเป็นผู้มีน้ำใจดี มีความรัก เมตตา กรุณา ต่อบุคคลอื่น รวมทั้งมีสัมมาคารวะมีกิริยาวาจาเป็นที่รัก จะช่วยหล่อหลอมให้เด็กมีบุคลิกภาพที่ดีอันเป็นที่ชื่นชมในสังคมไทย

5. การส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม การอบรมเลี้ยงดูเด็กในบรรยากาศของความสัมพันธ์ฉันญาติมิตรและสนับสนุนให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันฉันญาติมิตรจะช่วยสร้างสรรค์เด็กและสังคมที่มีความอบอุ่น เป็นมิตร เอื้อเฟื้อและช่วยเหลือซึ่งกันและกันอันเป็นสังคมที่พึงปรารถนา

จากข้อมูลข้างต้นทำให้ทีมวิจัยมีความสนใจว่าจะทำอย่างไร ให้รู้ถึงว่าคนตรีพื้นบ้านมีความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้อย่างไร ทีมวิจัยจึงใช้หลักแนวคิดทฤษฎีเข้าไปจับดู ซึ่งในทฤษฎีบทบาท หน้าที่ทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาก็คือทุกอย่างมีบทบาทหน้าที่ในตัวเอง เช่น สถาบันต่าง ๆ ทางสังคมก็มีบทบาทหน้าที่ที่ต้องทำเช่นครอบครัวก็มีบทบาทหน้าที่ในแต่ละคนของครอบครัว เป็นต้น ดังนั้นทีมวิจัยจึงมองว่าคนตรีที่มีหน้าที่ของมันจะเป็นการรวมมาที่ทุกคนย่อมมีหน้าที่เกี่ยวข้องกันไม่ว่าจะเป็นปราชญ์ เด็กและคนตรีทุกสิ่งเหล่านี้ต่างมีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกัน แต่อะไรคือรูปธรรมนามธรรมเมื่อเรามองให้ลึก เราก็เห็นว่า คนตรีพื้นบ้านเป็นนามธรรมชุมชนที่ศึกษาเป็นรูปธรรมที่จะเกิดขึ้นในการประสานสัมพันธ์กัน แล้วเราจะทำอย่างไรเพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริงซึ่งมาถึงตอนนี้ทีมวิจัยจำเป็นต้องเข้าหาข้อมูลเพิ่มเติมให้มากกว่านี้ แนวคิดอีกประการหนึ่ง ทีมวิจัยเอาหลักพุทธธรรมเข้าไปศึกษา ว่าคนตรีพื้นบ้านในแนวคิดทางพุทธธรรมเป็นอย่างไร ทีมวิจัยจึงเข้าใจว่า คนตรีพื้นบ้านช่วยทำให้เด็กมีสมาธิมีสภาวะทางจิตที่ดี หลักการใช้ภาวนาสีเป็นส่วนหนึ่งที่ใช้แทรกเข้าไปคือการพัฒนาด้านกาย ศิล จิตปัญญาตลอดถึงการพัฒนาสังคม ด้านกายเมื่อเด็กได้ฝึกหัดเล่นคนตรีจะช่วยจัดระเบียบในด้านร่างกายให้

เหมาะสม ซึ่งแสดงออกทางกิริยาท่าทางในการประกอบการเล่นทางดนตรีพื้นบ้านเช่นการนั่งพับเพียบ การนั่งจับเครื่องดนตรีพื้นบ้านเป็นต้น ในด้าน ศิล คนตรีเป็นสื่อในการให้เด็กรักาศิล เป็น การรักษากาย วาจา ใจ ให้สะอาดเหมาะสมกับสวยงามคือไม่คิดในสิ่งที่เป็นอกุศลคือจ้องในเครื่อง เล่นดนตรีที่ตัวเองชอบในด้านจิตเป็นการฝึกสมาธิแก่เด็กให้เด็ก เมื่อเด็กมีการเรียนรู้เรื่องดนตรีพื้น บ้านได้ระดับหนึ่งนั้นหมายถึงเป็นการเสริมสร้างปัญญาให้เด็กได้รับรู้ถึงคุณค่าบางอย่างเกี่ยวกับ ด้านดนตรีพื้นบ้าน หลักธรรมอีกประการหนึ่งที่พระพุทธองค์ทรงให้คือ ทางสายกลาง มัชฌิม ปฏิปทา ซึ่งพระองค์ทรงเปรียบเหมือนดังสายพิน ดังนั้นดนตรีพื้นบ้านประเภทสายจะแสดงให้เห็น ถึงคุณค่าในการดำเนินชีวิตด้วย โดยการเปรียบเทียบในการตั้งเสียงของเครื่องเล่นดนตรี ถ้าตั้งตึง เกินไปสายก็ขาด ถ้าหย่อนยานเกินไปก็ทำให้เสียงออกมาไม่เสนาะหู ดังนั้นการตั้งเสียงดนตรีจึง เป็นส่วนสำคัญและยังสอนให้เด็กได้รู้ถึงความพอดี และมีความเข้าใจในเครื่องดนตรีที่เล่นและยัง เป็นการสอนทางอ้อมให้รู้ถึงการดำเนินชีวิตไปในตัวด้วย

3.แนวคิดเกี่ยวกับสื่อพื้นบ้าน

วัฒนธรรมพื้นบ้านซึ่งเป็นผลผลิตที่เกิดจากการสังสมประสบการณ์อันยาวนานหลายชั่วอา ยุคนจนตกผลึกเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่แสดงถึงเอกลักษณ์แต่ละท้องถิ่นอย่างชัดเจนและปรากฏ ออกมาในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น เพลง คนตรี การแสดง การละเล่น ประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นต้น สื่อพื้นบ้านมีประโยชน์ที่หลากหลายเช่นให้ความบันเทิง ให้ข้อมูลข่าวสารและเป็นเครื่อง มือในการส่งสอนคุณค่าต่าง ๆ ของสังคมให้แก่สมาชิก นอกจากนี้ยังมีข้อเด่นมากตรงที่เปิดโอกาส ให้บุคคลได้พบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทำกิจกรรมร่วมกันอันจะยังผลให้เกิดความ สนิทสนม เสริมสร้างความเข้าใจที่คื้ออกัน กระทั่งสามารถสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นหนึ่งเดียวได้โดยง่าย และเป็นไปอย่างสอดคล้องกับเงื่อนไขของสังคมนั้น ๆ เมื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนเริ่มเปลี่ยนไป วัฒนธรรมพื้นบ้านของชุมชนก็ได้เปลี่ยนไปด้วยโดยบางประเภทได้สูญหายไป บางประเภทที่ยัง ดำรงอยู่ไม่ได้ทำหน้าที่ ทำให้ระบบคุณค่าของวัฒนธรรมพื้นบ้านหายไปด้วย ชุมชนจึงขาดกลไกใน การที่จะสื่อสารเพื่อทำหน้าที่หล่อหลอมจิตใจของคนในชุมชน ผลที่ตามมาคือชุมชนมีปัญหาดัง ๆ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ลักษณะเฉพาะของสื่อพื้นบ้านคือสื่อเหล่านี้จะแสดงถึงเอกลักษณ์ในแต่ละ ท้องถิ่นอย่างชัดเจน นอกจากนั้นรูปแบบของสื่อบางอย่างยังเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้าร่วมอย่างเต็มที่ ไม่ใช่เพียงผู้ดูเฉยๆ บรรดาการละเล่นต่าง ๆ ในชนบทนั้นส่วนใหญ่แล้วจะก่อให้เกิดการสื่อสาร สัมพันธ์กันในขณะที่ทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือกิจกรรมการผลิต ด้วยเหตุนี้จึงมีลักษณะสอด คล้องรับใช้ชีวิต จากเนื้อหาและวิธีการแสดงออก เราสามารถวิเคราะห์เจาะลึกลงไปถึงค่านิยมและ วิถีชีวิตประชาชนได้ ดังนั้นสื่อพื้นบ้านจึงถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตชุมชน

การประสานระหว่างสื่อพื้นบ้านกับสื่อสมัยใหม่ ในงานวิจัยของประยูทธ (2540) พบว่า กระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างสื่อพื้นบ้าน(หมอลำ) กับสื่อสารมวลชน (วิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่ง

พิมพ์ ภาพยนตร์ และโสตทัศนูปกรณ์ เช่นเทปเพลง วิทยุทัศน์และแผ่นเสียงซีดี) เป็นการส่งเสริมกัน และกันแต่ในการส่งเสริมกันและกันนี้จะให้ผลออกมาเป็นอย่างไรย่อมขึ้นกับอำนาจของแต่ละฝ่าย เช่นปัจจุบันสื่อมวลชนเริ่มมีอำนาจทางสังคมมากขึ้น ในขณะที่สื่อพื้นบ้านกลับถดถอยลง ดังนั้นใน ระยะเวลาที่สื่อมวลชนจึงมีอำนาจในการคัดเลือกและปรับรูปแบบและเนื้อหาของสื่อพื้นบ้าน งานวิจัย ชี้นี้มีการใช้สื่อที่หลากหลายเช่นสื่อบุคคล (งานวิจัยของสุธีรา , 2537, พบว่า สื่อบุคคลจะมีบทบาท มากกว่าสื่อพื้นบ้านและสื่อมวลชน) โดยเน้นปราชญ์ชาวบ้านในชุมชนที่มีความรู้ความเข้าใจใน ประเด็นทางการศึกษาและมีการใช้สื่อบุคคลจากภายนอกด้วย เช่น ผู้ศึกษา , ผู้ประสานโครงการ “การสื่อสารเพื่อชุมชน” และปราชญ์ชาวบ้านจากที่อื่นๆ เพื่อเพิ่มเติมข้อมูลบางส่วน/เพิ่มเติมและให้กลุ่ม เป้าหมายมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้นในการที่จะรื้อฟื้นสื่อพื้นบ้านเพื่อมารับใช้คนในชุมชนของ ตนเอง นอกจากนี้แล้วยังมีการใช้สื่ออื่น ผสมผสานด้วย

สำหรับหน้าที่ของสื่อพื้นบ้าน อาจารย์กาญจนา แก้วเทพ (2544) ได้สรุปหน้าที่ของสื่อพื้น บ้าน ดังนี้ (1) ให้ความบันเทิงเป็นหน้าที่หลักที่สื่อพื้นบ้านมีความเชี่ยวชาญ (2) การแจ้งข่าวสาร (3) การให้การศึกษา เป็นอีกเป้าหมายหลักของสื่อพื้นบ้าน (4) การวิพากษ์วิจารณ์สังคมหรือการต่อต้าน ผู้มีอำนาจ (5) การทำหน้าที่เป็นตัวประสานความสัมพันธ์ระหว่างคนกลุ่มต่าง ๆ (6) หน้าที่ในการ สร้างอัตลักษณ์ร่วมของชุมชน (7) หน้าที่การทบทวนชีวิต (8) หน้าที่การเป็นทางระบายสัจยชาติ ญาณของมนุษย์ (9) หน้าที่ในการพัฒนาภูมิปัญญาและ (10) หน้าที่ในการสร้างจิตสำนึกทางการเมือง แต่ปัจจุบันสื่อพื้นบ้านกำลังล้มหายตายจากไปโดยมีปัจจัยหลายอย่าง หนึ่งในนั้นคือผู้ใช้มีแต่ การนำสื่อพื้นบ้านไปใช้แต่ไม่มีการบำรุงรักษา ส่วนมิติการสืบทอดนั้นไม่ค่อยนึกถึงผู้รับสารส่วน มากนักถึงแต่ผู้ส่งสารและเป้าหมายการใช้สื่อพื้นบ้านเพื่อท้องถิ่นนั้นยังไม่มีกระบวนการว่าจะทำ อย่างไร

ทีมวิจัยก็ได้พบความจริงบางอย่าง คือ ต่อเมื่อทีมวิจัยเข้าไปหาข้อมูลจากชุมชน ทีมวิจัยจึง ได้รู้เหตุผลบางอย่างจากการได้พูดคุยกับพ่อหนานเอนก คำรินทร์ ก็ ก็ได้รับคำตอบว่า ตู๊ ป้อ อยาก จะสอนแต่คงเป็นไปไม่ได้เพราะละอ่อนบ่อยากเขียน ละอ่อนบ่เคี้ยวบ่มีความอดทนและแถมอย่างเขา เขียนหนังสือ แต่พอทีมวิจัยไปคุยกับเด็กจึงรู้ว่าเด็กมีความตั้งใจที่จะเรียน แต่กลัวไม่มีคนสอนและ ไม่กล้าที่จะพูดคุยหรือไปขอเรียน เพราะไม่รู้ว่าจะมีคนสอน จากการสัมภาษณ์พูดคุยกับเด็กชายนุ กุล ชันทะเปียง เด็กชายนุกุลได้กล่าวว่ามีความสนใจมานานแล้วแต่ไม่มีคนสอนให้จึงไม่รู้ว่าจะทำ อย่างไร จากการเข้าไปหาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทั้งปราชญ์ผู้รู้และเด็ก ทีมวิจัยจะเห็นว่าต่างคน ต่างมีความคิดที่เป็นของตัวเองโดยทีมวิจัยยังไม่ได้ให้ทั้งสองฝ่ายได้สร้างความสัมพันธ์และทำความเข้าใจกัน ในกันในตอนแรกนี้ ดังนั้นทีมวิจัยจึงเห็นปัญหาอย่างชัดเจน ดังนั้นสิ่งที่ทีมวิจัยมุ่งเน้นใน ตอนแรกคือการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเด็กและปราชญ์ผู้รู้ในชุมชน แต่สิ่งที่ทีมวิจัยมอง ข้ามไม่ได้คือ คนตรีพื้นบ้านที่จะนำเข้ามาเป็นสื่อ เพื่อส่งเสริมด้านการพัฒนาการเด็กอย่างไร ทีม วิจัยจึงเห็นว่าคนตรีพื้นบ้านเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่สืบทอดกันมายาวนานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ซึ่งปัจจุบันดูเหมือนว่าไม่ได้รับการถ่ายทอดและไม่มีผู้สืบทอดในชุมชนเท่าที่ควรจากการได้พูดคุยกับพ่อเอนก คำรินทร์ว่าในอดีตการเล่นดนตรีพื้นบ้านเล่นทำไม เพื่อประโยชน์อะไรจึงได้รับคำตอบว่า ในอดีตละอ่อนสมัยก่อน มีเวลาว่างนัก ค่อนข้างน้อยก็จะมีคนใหญ่เล่นดนตรีกันก็เลยหัดเล่นด้วย โดยการฟังและจำ ละอ่อนสมัยก่อนบ่เหมือนสมัยบ่เดี๋ยวนีได้ไปแอ่วตี้ไหนไกล อยู่กำในบ้าน ดังนั้นดนตรีพื้นบ้านเป็นสิ่งที่สื่อความบันเทิง และสร้างเสริมความรู้ แต่ปัจจุบันละอ่อนบ่ได้อยู่บ้านเหมือนก่อนก็เลยบ่มีเวลาสนใจ แถมอย่างก็ไปเรียนด้วยก็เลยบ่มีเวลาจะมาเรียนดนตรี

4.แนวคิดเกี่ยวกับพุทธธรรมกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

พระพุทธศาสนาถือว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่ฝึกฝนตนเองจากบุคลลธรรมคาจนสามารถเป็นผู้ประเสริฐได้ (ทันโต เสฏโฐ มนุสเสสุ) มีลักษณะพิเศษกว่าสัตว์ทั้งหลายซึ่งสัตว์นั้นมีการดำรงชีวิตด้วยสัญชาตญาณแต่มนุษย์จะต้องฝึกฝนพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาซึ่งพระพุทธศาสนามีกระบวนการศึกษา 4 ลักษณะ (พัฒนาการแบบพุทธ) ดังที่พระธรรมปิฎก อธิบายดังนี้

1.พัฒนาด้านความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางวัตถุ เรียกว่า กายภาวนา หมายถึงการพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่นกินอาหารอย่างไรจึงจะถูกต้อง กินเป็น ให้เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม เทคโนโลยี ฟัง ดู ทวี อะไรต่าง ๆ เหล่านี้ การใช้หู ใจตา การสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางวัตถุ เครื่องใช้ไม่สอยอาหารการกิน สิ่งบริโภค สิ่งที่พบเห็นได้ยินได้ฟังคือประสบการณ์ต่างๆ ให้เกิดผลดีทั้งนี้เรียกว่ากายภาวนา

2.การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคมกับเพื่อนมนุษย์ การอยู่ร่วมตั้งแต่ในครอบครัวเป็นต้นไป ให้เป็นความสัมพันธ์ที่ดีช่วยเหลือเกื้อกูล ไม่เบียดเบียน เรียกว่า ศีลภาวนา

3.การพัฒนาด้านจิตใจ เช่น เรื่องของคุณธรรมความดี เรื่องของสมรรถภาพจิตใจ ความเข้มแข็ง อดทน ความมีสติ สมาธิ จิตใจ แน่วแน่ ฯลฯ แล้วก็ด้านความสุข ความสดชื่น เบิกบาน ทุกอย่างอยู่ในด้านจิตใจกว้างกว่าคำว่า Emotion คือคลุม motion ด้วย เรียกว่า จิตภาวนา

4.การพัฒนาด้านความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งความหมายเกย ๆ กันกับของฝรั่ง แต่ไม่ตรง Development แต่ของเราเน้นการรู้ตรงความเป็นจริงหรือรู้ตามที่มันเป็นเรียกว่า ปัญญาภาวนา

แนวทางในการพัฒนามนุษย์คือ ทันที่ที่มนุษย์รู้จักคิดเขาก็เริ่มมีการศึกษาและเมื่อขั้นปัญญาก็เกิดขึ้น ตัวแทนสำคัญของการพัฒนาก็คือปัญญา พฤติกรรมก็คือพัฒนาด้วย พฤติกรรมจะเปลี่ยนไปแล้วจิตใจก็พัฒนา การพัฒนาจะเป็นไปพร้อมกัน 3 ด้านคือพัฒนาพฤติกรรม พัฒนาจิตและพัฒนาปัญญา การพัฒนาทั้งสาม อย่างนี้จะต้องอิงอาศัยและเสริมซึ่งกันและกัน จะแยกออกจากกันไม่ได้ในกระบวนการพัฒนามนุษย์ (พระธรรมปิฎก , หน้า 23)

มนุษย์ต้องมีการเคลื่อนไหวและการเคลื่อนไหวนั้นก็ต้องเป็นไปในรูปลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อเคลื่อนไหวในรูปลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นแล้วพอจะมีการเคลื่อนไหวเช่นนั้นใหม่อีก เขาก็มักจะดำเนินตามรูปลักษณะของการเคลื่อนไหวอย่างนั้นซ้ำอย่างเดิมและเมื่อทำอย่างนั้นต่อ ๆ

ไป การเคลื่อนไหวในรูปลักษณะนั้นก็จะกลายเป็นพฤติกรรมเขยีนดั่งนั้น เมื่อจะปลูกฝังให้เด็กได้เรียนรู้ด้านคนตรี ต้องให้เขาทำซ้ำ ๆ เพื่อให้เกิดความเขยีนเด็กก็สามารถเรียนรู้ได้เร็วและรู้คุณค่าของคนตรีและทำให้เขารักและพร้อมจะพัฒนาฝีมือของตัวเองอย่างตั้งใจ

จุดสำคัญที่จะต้องตั้งเป็นเป้าหมายอันดับแรกก็คือ ทำอย่างไรจึงจะให้เด็กหรือคนที่เข้ามาใหม่ได้พฤติกรรมเขยีนที่ติดตัวไป โดยเฉพาะคนที่มีศักยภาพในการฝึกน้อย พอเขยีนอย่างไรก็จะอยู่แค่พฤติกรรมนั้น จะคิดจะยึดกับพฤติกรรมเขยีนนั้นจะแก้ไขปรับเปลี่ยนได้ยากหรือไม่ได้เลย คนที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูงซึ่งสามารถปรับปรุงตัวเองได้เสมอ ไม่อยู่ในความครอบงำของความเขยีน แต่คนประเภทนี้มีจำนวนน้อยอย่างยิ่ง การพัฒนาในระดับนี้จึงมีความสำคัญมาก เราจึงต้องเน้นเรื่องการสร้างพฤติกรรมเขยีนที่ดี

ถ้าเราวางระบบให้ดี จนลงตัวคิดเป็นพฤติกรรมเขยีนของคนรุ่นหนึ่งได้แล้วมันก็จะเกิดการสะสมและถ่ายทอดจากรุ่นเก่าไปสู่คนรุ่นใหม่เพื่อที่จะได้ปฏิบัติตามๆ กันไป แล้วก็จะส่งผลไปที่จิตใจให้เกิด ความชื่นชมและยึดถือด้วยประพฤติดังนั้นความชื่นชมยึดถือในจิตใจก็จะส่งเสริมเจตจำนงให้เจตนามุ่งไปที่จะทำที่จะประพฤติดังนั้น (พระธรรมปิฎก ,หน้า 55)

การพัฒนามนุษย์ตามหลักของพระพุทธศาสนา จึงมีลักษณะที่บูรณาการต้องได้รับการหล่อเลี้ยง บำรุง และส่งเสริมไปพร้อมกันทั้งหมดอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ทางด้านร่างกายนั้นต้องยึดหลักของศีลในการควบคุมพฤติกรรมต่าง ๆ และยึดหลักของความพอเหมาะพอดีในการเลี้ยงดู ทางด้านจิตใจ ต้องยึดหลักของสมาธิ สติ การบริหารจิตให้ถลลระอุกุศล มีความบริสุทธิ์แจ่มใส ทางด้านปัญญา ยึดหลักของความรู้คิดมีเหตุผลเพื่อหลุดพ้นจากทุกข์ มุ่งสู่อิสรภาพอันสมบูรณ์ ทางด้านสังคมให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ โดยยึดหลักของวิชา และกรุณา(สุมน อมรวิวัฒน์ , 2529)

การสร้างศรัทธาอันเป็นองค์ประกอบนำไปสู่การพัฒนาปัญญา ต้องอาศัยปัจจัยภายนอก (ปรโตโฆสะ) อันได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และบุคคลที่เป็นกัลยาณมิตร การสร้างและส่งเสริมปัจจัยทั้ง 2 จึงเป็นสิ่งจำเป็น การพัฒนาปัญญาให้เกิดขึ้น ต้องอาศัยปัจจัยภายใน คือ โชนิโส मनสิการหรือการรู้จักคิดโดยเขยาคย การฝึกฝนให้ผู้เรียนรู้จักคืออย่างถูกวิธี จึงเป็นส่งจำเป็น

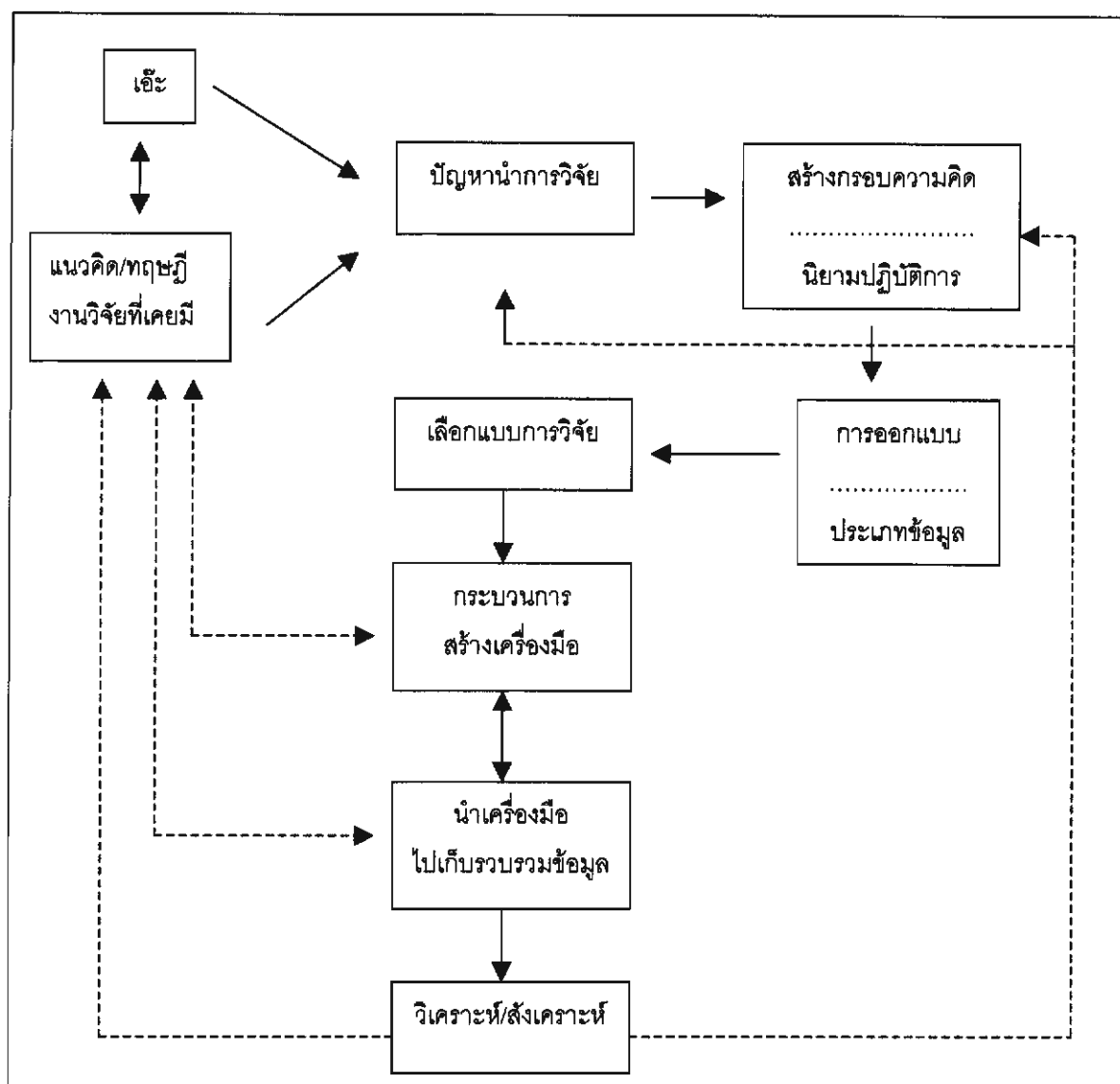
บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) โครงการได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยมีขั้นตอนและกระบวนการดังนี้

- 1.แผนที่การวิจัย : การได้มาซึ่งปัญหำนำการวิจัย กรอบความคิดและการสร้างเครื่องมือ
 - 2.การอบรม
 - 3.การลงพื้นที่
 - 4.วิธีคิดและการดำเนินงาน
 - 5.ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย
 - 6.กระบวนการจัดเวที
 - 7.เครื่องมือและวิธีการรวบรวมข้อมูล
 - 8.การวิเคราะห์ข้อมูล
- รายละเอียดแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

1.แผนที่การวิจัย : การได้มาซึ่งปัญหานำการวิจัย กรอบความคิดและการสร้างเครื่องมือ

เอ๊ะเป็นปรากฏการณ์ที่พบเห็นในพื้นที่

นำมาซึ่งปัญหานำวิจัยเป็นการสงสัยและตั้งคำถามเพื่อค้นหาตอบ สิ่งที่พบคือความสงสัยที่เกิดขึ้นว่าทำไมคนตรีพื้นบ้านไม่ทำหน้าที่ของมัน เด็กไม่ให้ความสนใจเป็นเพราะอะไร ทำไมปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้จึงไม่ถ่ายทอดวิชาความรู้ที่มีให้กับลูกหลานในชุมชนของตนเอง ดังนั้นจึงนำมาซึ่ง

ปัญหานำวิจัย คือ บทบาทคนตรีพื้นบ้านกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลและทำการศึกษาจากชุมชนโดยการสัมภาษณ์การจัดเวทีระดับต่างๆ และศึกษา เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การออกแบบประเภทข้อมูล และเลือกแบบการวิจัย จากปัญหานำการวิจัย ผู้สร้างกรอบแนวคิด ตั้งวัตถุประสงค์และการสร้างนิยามศัพท์ปฏิบัติการ กระบวนการทั้งหมดจะชี้ให้เห็นว่าประเภทของข้อมูลจะเป็นลักษณะเชิงพรรณนา และชี้ให้เห็นถึงแนวทางการรื้อฟื้นดนตรีพื้นบ้าน ดังนั้นแบบการวิจัยจึงเป็นต้องเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการและศึกษาจากแนวคิด/ทฤษฎีและงานวิจัยจึงเป็นต้องเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการและศึกษาจากจึงต้องมีกลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมเพื่อยืนยัน เพราะเป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

เมื่องานวิจัยชิ้นนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้ศึกษาได้นำแบบดังกล่าวไปคิดและสร้างเครื่องมือ ซึ่งเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ สามารถใช้เก็บข้อมูลตามประเด็นปัญหาที่วางไว้ได้ สามารถกระตุ้นให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเรื่องบทบาทดนตรีพื้นบ้านกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กแก่กลุ่มเป้าหมายได้โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวกับรูปแบบและคุณค่าของดนตรีพื้นบ้าน

ในการคิดและสร้างเครื่องมือ ผู้ศึกษาจึงต้องทำการศึกษาเกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้านจากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เคยมีเพื่อนำมาคิด สร้างเครื่องมือเพื่อให้สอดคล้องกับพื้นที่และข้อมูลที่ต้องการ

นำเครื่องมือไปใช้ในพื้นที่ เมื่อใช้แล้ว ต้องมีการทำการทบทวนสรุปและทำการพัฒนาเครื่องมือเพื่อที่จะใช้ในครั้งต่อไปและนำประสบการณ์จากโครงการมาปรับปรุงเครื่องมือวิจัยได้

สามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาจัดหมวดหมู่ เพื่อทำการวิเคราะห์สังเคราะห์และอภิปรายผลแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผ่านขั้นตอนการทบทวนแล้วซึ่งในการเสนอช่วงแรกเป็นเพียงคร่าวๆ เท่านั้น ซึ่งสามารถปรับใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีปรับเปลี่ยนและสอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่

2.การจัดอบรม ก่อนการเรียนรู้ในเรื่องของดนตรีพื้นบ้านเราได้มีการพูดคุยกับพ่อแม่ของเด็กเพื่อให้รู้ถึงจุดมุ่งหมายที่จะทำซึ่งได้รับการตอบรับและการสนับสนุนจากพ่อแม่ของเด็กเป็นอย่างดี เหตุผลของพ่อแม่เด็กก็ต้องการให้ลูกใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์โดยเฉพาะเด็กมักจะใช้เวลาว่างไปเล่นเกมส์และเน็ตแต่ถ้าเมื่อมีชมรมดนตรีพื้นบ้านก็จะเป็นการดีที่สามารถช่วยให้เด็กใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

3.การลงพื้นที่ได้จัดแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

- 3.1การเก็บข้อมูลจากชาวบ้านที่เป็นผู้ปกครองและแกนนำชาวบ้าน
- 3.2การเก็บข้อมูลจากปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ในด้านดนตรีพื้นบ้าน
- 3.3การเก็บข้อมูลจากกลุ่มเด็กภายในชุมชน

กับสื่อพื้นบ้านและแนวคิดเกี่ยวกับพุทธธรรมกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เข้ามาเสริมในการอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้

4.5.การใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทีมวิจัยได้สร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือในครั้งแรกทีมวิจัยได้เดินสำรวจภายในชุมชนบ้านพันหลัง ต่อมาทีมวิจัยได้เข้าไปสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นรายบุคคล จากปราชญ์ชาวบ้าน แกนนำชาวบ้านเด็กและผู้ปกครองเด็ก ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเพื่อศึกษาถึงปัญหาดังกล่าว เครื่องมือที่ใช้คือสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม สัมภาษณ์ ใช้เทปบันทึกเสียง ใช้กล้องถ่ายรูปทั้งธรรมดาและดิจิทัล การจดบันทึก ตลอดจนการจัดเวทีกลุ่มย่อยและระดับหมู่บ้านในที่สุดเพื่อเป็นการคืนข้อมูลให้กับชุมชนและให้ชุมชนตลอดถึงปราชญ์ชาวบ้าน แกนนำเด็กและชาวบ้านได้ตระหนักถึงคุณค่าคนตรีพื้นบ้าน เพื่อให้มีการถ่ายทอดสืบทอดและธำรงรักษาไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนสู่รุ่นลูกหลานต่อไป

ขอบเขตเนื้อหาที่ศึกษา

ในการทำวิจัยด้านขอบเขตเนื้อหาจะศึกษานี้เกี่ยวกับคนตรีพื้นบ้านบทบาทในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ศึกษาเงื่อนไขปัจจัยมีทั้งภายนอกและภายใน ภายนอกเช่นลักษณะสมาชิกเป็นอย่างไรอยู่ในระดับอายุเท่าไร การจัดการโครงสร้างพื้นฐานและเชื่อมโยง ภายในเช่น โดยตรงคือเข้าหาตัวเด็กที่เป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องคือเล่น เครื่องดนตรีเป็นโดยอ้อม สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน นี้เป็นขอบเขตเนื้อหาที่ศึกษา โดยทีมวิจัยได้เข้าไปเกี่ยวข้องข้อมูล เฉพาะพื้นที่ชุมชนบ้านพันหลังเท่านั้น เนื่องจากเป็นพื้นที่เป้าหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูลและศึกษาเครื่องดนตรีพื้นบ้าน

ขอบเขตพื้นที่ศึกษา กลุ่มเป้าหมายคือปราชญ์ผู้สอนคนตรีหรือแกนนำผู้ที่ต้องการก่อตั้งกลุ่มคนตรีพื้นบ้านของบ้านพันหลังโดยมีพ่อหนานเอนก คำรินทร์ นายบุญเลื่อน ใจกล้า นางนงค์เยาว์ เครื่องคำ เป็นต้น กลุ่มเป้าหมายอีกกลุ่มคือกลุ่มเด็กที่สนใจอยากจะได้เล่นเครื่องดนตรีเป็นกลุ่มนี้คือเป้าหมายสำคัญ

5.ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาในครั้งนี้ เนื่องจากเป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการซึ่งถือว่าเป็นครั้งแรกของทีมวิจัยที่เริ่มทำงานเป็นชิ้นแรกซึ่งได้รับมอบหมายจากอาจารย์ประจำวิชาระเบียบและวิธีวิจัย1 และ 2 ต่อเนื่องกันดังนั้นการทำงานค่อนข้างจะมีปัญหาและอุปสรรคมากมาย แต่กระนั้นทีมวิจัยทุกคนก็ทุ่มเทอย่างเต็มที่และมีขั้นตอนในการศึกษาซึ่งได้รับคำปรึกษาจากอาจารย์เกียรติศักดิ์ ม่วงมิตร ในการแนะนำวิธีการศึกษาและเก็บข้อมูล หลังจากนั้นทางทีมวิจัยจึงได้ประชุมปรึกษาหารือกันในการเตรียมตัวในการเข้าไปเก็บข้อมูลภายในชุมชน และวางแผนในการดำเนินงานตามขั้นตอนดังต่อไปนี้คือ

5.1.การเตรียมทีมวิจัย ทีมวิจัยประกอบด้วยสมาชิกภายในกลุ่มจำนวน 5 รูป ได้แก่ประสิทธิ์ธรรมชัยเป็นหัวหน้าทีมและสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย พระมหาสุรชาติ นามเงิน เป็นผู้รวบรวมงานและข้อมูลทั้งหมดที่กลุ่มสมาชิกได้ศึกษามาและพิมพ์เป็นเอกสารและบันทึกเก็บรวบรวมไว้ พระ

จิรวุฒิ ไชยแก้ว ช่วยในการจัดบันทึกข้อมูลและถ่ายภาพ บันทึกเทป พระอานนท์ แกนุ ช่วยในการสัมภาษณ์และจัดรูปแบบข้อมูล พระกานุพงษ์ ยานะธรรม ช่วยในการรวบรวมเอกสาร

หลังจากนั้นเมื่อแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจนแล้วทีมวิจัยจึงได้เริ่มลงมือปฏิบัติงานการศึกษา ดังกล่าว โดยเริ่มจากการเข้าไปเก็บข้อมูลภายในหมู่บ้าน ก่อนเข้าพื้นที่ ทีมวิจัยก็ได้ประชุมวางแผนกันอีกครั้งหนึ่งโดยแบ่งหน้าที่ที่ได้เตรียมไว้จากการที่ได้รับมอบหมายในเบื้องต้น

5.2.การสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมาย การที่กลุ่มคณะวิจัยได้เปรียบในการเชื่อมความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายคือเป็นพระสงฆ์และอยู่ในพื้นที่จึงได้เปรียบทำให้ความสัมพันธ์ได้เร็วเพราะมีความเป็นกันเอง งานวิจัยที่สัมภาษณ์มาจึงเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ต่องานวิจัยและเป็นข้อมูลจริง

ข้อได้เปรียบของคณะทีมวิจัยคือหนึ่งในทีมวิจัยเป็นคนในพื้นที่ดังนั้นจึงสามารถทำความสัมพันธ์กับชาวบ้านได้อย่างรวดเร็ว ทั้งยังสามารถได้รับข้อมูลที่เป็นความจริงเพราะความไว้วางใจของชาวบ้านที่มีต่อคณะทีมวิจัยซึ่งนำไปสู่การทำงานที่ง่ายขึ้นของทีมวิจัย อีกประการหนึ่งคณะทีมวิจัยเป็นพระสงฆ์ทั้งหมด ทำให้ชาวบ้านให้ความเคารพ เมื่อทีมวิจัยได้เดินเข้าสู่ชุมชนและเข้าหาชาวบ้าน ชาวบ้านรู้สึกดีใจที่เห็นพระสงฆ์เข้าไปเยี่ยมถึงในบ้านและชาวบ้านถือว่าเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตและครอบครัวทำให้ทีมวิจัย มีความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวบ้านในชุมชนอย่างรวดเร็ว

5.3.การเก็บรวบรวมข้อมูลและการคืนข้อมูลให้ชุมชน หลังจากทีมวิจัยได้ทำความสัมพันธ์กับชาวบ้านแล้วทางทีมวิจัยก็เริ่มเก็บข้อมูลโดยเริ่มจากการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก เริ่มจากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความชำนาญในด้านดนตรีพื้นบ้าน ก่อน การตั้งคำถามในช่วงแรกเป็นการพูดคุยกันธรรมดาต่อมาจึงได้ถามถึงประวัติความเป็นมาของดนตรีพื้นบ้านเป็นอย่างไร ยังมีอยู่หรือไม่ มีการถ่ายทอดสู่เด็กรุ่นใหม่หรือไม่อย่างไร มีวิธีการเรียนรู้ในอดีตอย่างไรถ่ายทอดสู่เด็กรุ่นใหม่อย่างไรเป็นต้น ต่อมาทีมวิจัยได้เข้าไปสัมภาษณ์ในกลุ่มเด็กภายในหมู่บ้าน โดยถามถึงเรื่องดนตรีพื้นบ้านว่ามีความสนใจอยากจะเรียนและอยากจะสืบทอดหรือไม่อย่างไรเป็นต้น ต่อมาทีมวิจัยได้สัมภาษณ์ชาวบ้านและผู้ปกครองเด็กในคำถามเดียวกันจึงทำให้ทีมวิจัยได้รู้ถึงปัญหาต่างๆ ซึ่งนำมาถึงปัญหานำวิจัยดังกล่าว หลังจากทีมวิจัยใช้ข้อมูลพอสมควรในระยะแรกทีมวิจัย จึงได้จัดเวทีระดับย่อยขึ้นโดยการเชิญกลุ่มเป้าหมายประมาณ 10 คน ซึ่งประกอบไปด้วยแกนนำชาวบ้าน ปราชญ์ผู้ชำนาญและแกนนำเด็ก ซึ่งทีมวิจัยได้ประสานงานก่อนล่วงหน้าเพื่อให้ทุกฝ่ายข้างต้น ได้มาแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นตลอดถึงทางทีมวิจัยก็จะต้องชี้แจงเหตุผลในประเด็นๆ ต่างในการเข้าไปศึกษาในชุมชนดังกล่าว เพื่อให้ทุกฝ่ายได้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ในการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อจะทำให้ทุกฝ่ายได้เกิดจิตสำนึกร่วมกันและเห็นคุณค่าและประโยชน์ของดนตรีพื้นบ้านอย่างแท้จริง

หลังจากทีมวิจัยได้จัดเวทีกลุ่มย่อยและได้เก็บข้อมูลเพิ่มเติมมาอีกระยะหนึ่ง จึงได้จัดเวทีระดับหมู่บ้านขึ้นซึ่งเป็นเวทีที่ใหญ่ขึ้นกว่าเวทีย่อยในการจัดครั้งแรกคือนอกจากแกนนำชาวบ้าน

ปราชญ์ผู้ชำนาญแกนนำเด็ก แล้วในครั้งนี้ได้มีชาวบ้านได้เข้าร่วมเวทีในครั้งนี้ด้วย ดังนั้นกลุ่มเป้าหมายจึงมีจำนวนที่มากกว่าเวทีเสวนากลุ่มย่อยในการจัดเวทีในครั้งนี้ทำให้ได้เห็นถึงการรวมพลังในการแสดงความคิดเห็นและมีการตกลงร่วมกันจนนำไปสู่การเกิดชมรมคนตรีพื้นบ้าน บ้านพันหลังขึ้นในที่สุด

6. กระบวนการจัดเวที

จากการที่จัดเวทีเสวนาในครั้งนี้ที่วัดพันหลังได้มีการแสดงออกถึงความคิดเห็นจากปากชาวบ้านเกี่ยวกับการฟื้นฟูคนตรีพื้นบ้านโดยที่การประชุมครั้งนี้ ผู้ทำวิจัยได้แจ้งความประสงค์จุดมุ่งหมายในการสนับสนุนให้เด็กเป็นผู้เล่าเรียนและเป็นผู้สืบสานคนตรีพื้นบ้านต่อจากผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้าน จากนั้นก็ขอความคิดเห็นจากชาวบ้านและไม่นานมานักชาวบ้านบางคนก็มีความสนับสนุนแต่บางคนก็ขัดแย้ง และบางคนก็แย้งในเรื่องของงบประมาณในการจัดการ ซึ่งในการเสวนาครั้งแรกงบประมาณกลายเป็นเรื่องหนักมาก บางคนก็แย้งว่าไม่มีอุปกรณ์ ในการสอนเด็กเยาวชน ซึ่งมีการถกเถียงกันอยู่เนิ่นนานมาก ในเรื่องของงบประมาณที่จะนำมาซื้ออุปกรณ์ใช้ในเวลาเล่าเรียนและก็ได้คำตอบการแสดงออกของผู้เฒ่าคนหนึ่งที่ไม่พอใจในการหยิบยืมของตัวเองเพราะผู้เฒ่าผู้แก่เป็นผู้ทำขายจึงเกิดข้อขัดแย้งกันอยู่เนิ่นนานและในช่วงนี้เองอาจารย์อดุลย์ หัวหน้าควบคุมการวิจัยก็เข้ามาขัดขวางไว้เพื่อให้ทุกคนยุติการถกเถียงกันและได้อธิบายถึงการจัดการฟื้นฟูคนตรีพื้นบ้านโดยที่ไม่ต้องใช้เงินมาเป็นปัญหาหรืออุปสรรคในการทำงานและชี้แจงว่าให้ใช้แรงการสนับสนุนจากชาวบ้านช่วยกัน พัฒนาในสอนในครั้งนี้ เมื่อเด็กมีการเล่าเรียนได้แล้ว และได้ให้เด็กไปเล่นตามงานต่างๆ แล้วเงินก็จะตามมา การถกเถียงก็เกิดขึ้นอีกให้หมู่ของชาวบ้านกับอาจารย์อดุลย์ ก็นานพอสมควรโดยที่อาจารย์อดุลย์ยังชี้แจงถึงการเสียสละคือการใช้อุปกรณ์ที่มีในหมู่บ้านและผู้สอนไม่ต้องจ้างโดยให้ผู้เฒ่าผู้แก่หรือผู้รู้ภายในหมู่บ้านช่วยสอนและเพื่อลดปัญหาเงินและจากนั้นได้มีนักศึกษาราชภัฏคนหนึ่งเข้าร่วมเสวนาในครั้งนี้ได้มอบเครื่องดนตรีให้ 1 อันคือซอฮู้ จากนั้นความคิดเห็นของชาวบ้านก็เปลี่ยนไปเมื่อเห็นนักศึกษามอบอุปกรณ์ให้เป็นในการเล่าเรียนในครั้งนี้ ทำให้ชาวบ้านเกิดความสนับสนุนในการที่จะช่วยเหลือเรื่องอุปกรณ์มากขึ้นเพื่อให้เกิดผลดีกับลูกหลานของตนเองและหลายคนก็มอบเครื่องดนตรีให้ บางคนก็หยิบยืมในการเล่าเรียนของลูกหลานเป็นอย่างดีจากการเสวนาในครั้งนี้ได้รู้ถึงวิธีของชาวบ้านที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันและการมอบอุปกรณ์เครื่องดนตรีในเล่าเรียนครั้งนี้ทำให้ความคิดของชาวบ้านเริ่มไปทางเดียวกันและปัญหาที่ใหญ่คือเงินทุนหรืองบประมาณจางหายไป ไม่มีใครเอ่ยขึ้นอีกซึ่งเป็นการแสดงถึงความคิดของทุกคนในที่ประชุมเกิดความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีและในระหว่างที่ประชุมเวทีเสวนามีอุปสรรคมากมายในการจัดตั้งชมรมคนตรีพื้นเมืองเพื่อที่จะให้สนับสนุนแต่แล้วอุปสรรคและปัญหาที่เข้ามาก็แก้ไขได้อย่างคาดหมาย ปัญหาอุปสรรคก็จบลงไปในทางที่ดีและไม่มียงบประมาณเงินทุนเข้ามาแทรกแต่มีความสนับสนุนความรับผิดชอบของชาวบ้านที่จะจัดหาอุปกรณ์ในสอนลูกหลานในครั้งนี้และจากนั้นก็ มี อบต. คนหนึ่งก็

รับข้อเสนอในการสนับสนุนหาอุปกรณ์ในการเล่นดนตรีครั้งนี้ด้วยรวมทั้งไปหยิบยืมจากโรงเรียน
สันคันทน์ม่วงเหนือ

จากการเวทีเสวนาในครั้งนี้ ได้เห็นข้อสรุปของความคิดเห็นจากชาวบ้านตั้งแต่แรกเริ่ม
ประชุมมีความคิดแตกต่างกันและในปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เข้ามาแต่แล้วปัญหาอุปสรรคต่างๆ ก็
คลี่คลายได้ในทางที่ดีและความคิดเห็นของชาวบ้านก็ไปในทางเดียวกันและผู้เล่าเรียนเป็นลูกหลาน
ของชาวบ้านเองและผู้สอนก็เป็นผู้เฒ่าผู้แก่หรือปราชญ์ชาวบ้านในหมู่บ้าน

7.เครื่องมือและวิธีการรวบรวมข้อมูล

ประเด็น	เครื่องมือ/วิธีการ	ผู้ให้ข้อมูล
1. ลักษณะของคนตรีพื้นบ้าน		
1.1 โครงสร้างพื้นฐานของคนตรีพื้นบ้าน	รวบรวมเอกสาร	เอกสาร/งานวิจัยคนตรีพื้นบ้าน
	สนทนากลุ่ม	แกนนำ/อาจารย์ที่ปรึกษา
	สัมภาษณ์	บุคคลผู้ชำนาญด้านดนตรี
1.2 การเชื่อมโยงของคนตรีพื้นบ้าน	รวบรวมเอกสาร	เอกสาร/งานวิจัยคนตรีพื้นบ้าน
	สนทนากลุ่ม	แกนนำ/อาจารย์ที่ปรึกษา
	สัมภาษณ์/การสังเกต	บุคคลผู้ชำนาญด้านดนตรี/กลุ่มเด็ก
1.3 ลักษณะของสมาชิก	สนทนากลุ่ม	แกนนำ/อาจารย์ที่ปรึกษา
	สัมภาษณ์/การสังเกต	บุคคลผู้ชำนาญด้านดนตรี/กลุ่มเด็ก
1.4 องค์ประกอบ	รวบรวมเอกสาร	เอกสาร/งานวิจัยคนตรีพื้นบ้าน
	สนทนากลุ่ม	แกนนำ/อาจารย์ที่ปรึกษา
	สัมภาษณ์/การสังเกต	บุคคลผู้ชำนาญด้านดนตรี/กลุ่มเด็ก
2. ประเภทของคนตรีพื้นบ้าน		
2.1 ประเภทคึก	รวบรวมเอกสาร	เอกสาร/งานวิจัยคนตรีพื้นบ้าน
	สนทนากลุ่ม	แกนนำ/อาจารย์ที่ปรึกษา
	สัมภาษณ์/การสังเกต	บุคคลผู้ชำนาญด้านดนตรี/กลุ่มเด็ก
2.2 ประเภทลี	รวบรวมเอกสาร	เอกสาร/งานวิจัยคนตรีพื้นบ้าน
	สนทนากลุ่ม	แกนนำ/อาจารย์ที่ปรึกษา

	สัมภาษณ์/การสังเกต	บุคคลผู้ชำนาญด้านดนตรี/กลุ่มเด็ก
2.3 ประเภทดี	รวบรวมเอกสาร	เอกสาร/งานวิจัยดนตรีพื้นบ้าน
	สนทนากลุ่ม	แกนนำ/อาจารย์ที่ปรึกษา
	สัมภาษณ์/การสังเกต	บุคคลผู้ชำนาญด้านดนตรี/กลุ่มเด็ก
2.4 ประเภทเป่า	รวบรวมเอกสาร	เอกสาร/งานวิจัยดนตรีพื้นบ้าน
	สนทนากลุ่ม	แกนนำ/อาจารย์ที่ปรึกษา
	สัมภาษณ์/การสังเกต	บุคคลผู้ชำนาญด้านดนตรี/กลุ่มเด็ก
3. บทบาทของดนตรีพื้นบ้าน		
3.1 การถ่ายทอดของดนตรีพื้นบ้านต่อสมาชิก	รวบรวมเอกสาร	เอกสาร/งานวิจัยดนตรีพื้นบ้าน
	สนทนากลุ่ม	แกนนำ/อาจารย์ที่ปรึกษา
	สัมภาษณ์/การสังเกต	บุคคลผู้ชำนาญด้านดนตรี/กลุ่มเด็ก
3.2 ส่งเสริมความเชื่อพิธีกรรม	รวบรวมเอกสาร	เอกสาร/งานวิจัยดนตรีพื้นบ้าน
	สนทนากลุ่ม	แกนนำ/อาจารย์ที่ปรึกษา
	สัมภาษณ์/การสังเกต	บุคคลผู้ชำนาญด้านดนตรี/กลุ่มเด็ก
3.3 ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	รวบรวมเอกสาร	เอกสาร/งานวิจัยดนตรีพื้นบ้าน
	สนทนากลุ่ม	แกนนำ/อาจารย์ที่ปรึกษา
	สัมภาษณ์/การสังเกต	บุคคลผู้ชำนาญด้านดนตรี/กลุ่มเด็ก
3.4 การธำรงรักษาดนตรีพื้นบ้าน	รวบรวมเอกสาร	เอกสาร/งานวิจัยดนตรีพื้นบ้าน
	สนทนากลุ่ม	แกนนำ/อาจารย์ที่ปรึกษา
	สัมภาษณ์/การสังเกต	บุคคลผู้ชำนาญด้านดนตรี/กลุ่มเด็ก
3.5 ส่งเสริมกิจกรรมภายในชุมชน	รวบรวมเอกสาร	เอกสาร/งานวิจัยดนตรีพื้นบ้าน
	สนทนากลุ่ม	แกนนำ/อาจารย์ที่ปรึกษา
	สัมภาษณ์/การสังเกต	บุคคลผู้ชำนาญด้านดนตรี/กลุ่มเด็ก

4. พัฒนาการเด็ก		
4.1 พัฒนาการด้านร่างกาย-กายภาวณา	รวบรวมเอกสาร	เอกสาร/งานวิจัยคนตรีพื้นบ้าน
	สนทนากลุ่ม	แกนนำ/อาจารย์ที่ปรึกษา
	สัมภาษณ์/การสังเกต	บุคคลผู้ชำนาญด้านคนตรี กลุ่มเด็ก
4.2 พัฒนาการด้านจิตใจ-จิตคภาวณา	รวบรวมเอกสาร	เอกสาร/งานวิจัยคนตรีพื้นบ้าน
	สนทนากลุ่ม	แกนนำ/อาจารย์ที่ปรึกษา
	สัมภาษณ์/การสังเกต	บุคคลผู้ชำนาญด้านคนตรี/กลุ่มเด็ก
4.3 พัฒนาการด้านอารมณ์-ศีกภาวณา	รวบรวมเอกสาร	เอกสาร/งานวิจัยคนตรีพื้นบ้าน
	สนทนากลุ่ม	แกนนำ/อาจารย์ที่ปรึกษา
	สัมภาษณ์/การสังเกต	บุคคลผู้ชำนาญด้านคนตรี/กลุ่มเด็ก
4.4 พัฒนาการด้านสมอง – ปัญญาภาวณา	รวบรวมเอกสาร	เอกสาร/งานวิจัยคนตรีพื้นบ้าน
	สนทนากลุ่ม	แกนนำ/อาจารย์ที่ปรึกษา
	สัมภาษณ์/การสังเกต	บุคคลผู้ชำนาญด้านคนตรี/กลุ่มเด็ก

8. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สังเกต บันทึก รวมถึงเอกสารงานวิจัยและแนวคิดทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง มาตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียดเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์แล้วนำมาวิเคราะห์จำแนกตามประเภทของข้อมูล คือการจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่ เพื่อวิเคราะห์เป็นแนวคิดให้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งจะช่วยให้ข้อสรุปในการวิจัยมีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด

บทที่ 4

อดีต-ปัจจุบัน ประวัติความเป็นมาดนตรีพื้นบ้านบ้านพันหลัง

บ้านพันหลังเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่ตั้งอยู่ในตำบลลำธารราษฎร์ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ในภาคเหนือของประเทศไทย บ้านพันหลังเป็นหมู่บ้านกลางในอดีตเพราะมีจำนวนประชากรประมาณ 200 กว่าครัวเรือน ซึ่งมีสองบ้าน (ป๊อก) รวมกัน คือบ้านร้องห้าและบ้านต้นฝิ่ง ต่อมาบ้านต้นฝิ่งได้แยกออกไปตั้งเป็นหมู่บ้านใหม่เป็นหมู่ที่ 7 จึงเหลือแต่บ้านร้องห้าหมู่ที่ 4 และต่อมาเมื่อครูบาศรีวิชัยได้มาสร้างวัดขึ้น ซึ่งเป็นแห่งที่พันดังนั้นบ้านร้องห้า จึงเปลี่ยนเป็นบ้านพันหลังตามชื่อวัด บ้านพันหลังในปัจจุบันมีประชากรประมาณ 100 กว่าหลังคาเรือน วิธีการดำเนินชีวิต ชาวบ้านพันหลังจะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ดังนั้นชาวบ้านพันหลังจึงมีเวลาว่างหลังจากการทำเกษตรกรรมช่วงที่ว่างนี้เองชาวบ้านจึงมีเวลาได้รวมตัวกันในการพบปะกัน โดยการนำเครื่องดนตรีของแต่ละคนที่มีมาบรรเลงเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน ดังนั้นดนตรีพื้นบ้านของชาวบ้านพันหลังเริ่มเกิดขึ้นตั้งแต่ในอดีต เครื่องดนตรีต่างๆ ส่วนใหญ่เกิดจากภูมิปัญญาของชาวบ้านพันหลังเอง เช่น สะล้อ ซึง ขลุ่ย กลอง โดยนำวัสดุภายในหมู่บ้านที่หาได้เช่นไม้ไผ่ทำซึง ส่วนใหญ่เป็นไม้ขนุน ไม้สัก เป็นต้น กลองใช้ไม้ประคู้ และหนังหุ้มกลองต้องเป็นหนังวัวกะลามะพร้าวใช้ทำสะล้อ สายของสะล้อและซึงทำจากลวด อุปกรณ์ที่นำมาประดิษฐ์ส่วนใหญ่มีในหมู่บ้านเช่นไม้ในอดีตจะมีมากซึ่งต่างจากปัจจุบันต้องหาซื้อในราคาแพงการใช้ต้นทุนสูง ในด้านการเรียนดนตรีในอดีตส่วนใหญ่จะเรียนด้วยตนเองโดยไม่มีตัวโน้ตทั้งนี้คนที่เรียนจะต้องมีความสนใจเป็นพิเศษโดยเรียนรู้ในด้านการใช้ความจำจากการฟังและการเล่นเครื่องดนตรีของปราชญ์ที่ชำนาญภายในหมู่บ้านโดยการเรียนดนตรีพื้นบ้านส่วนใหญ่ในอดีตนั้นไม่มีครูกล่าวคือเพื่อใครสนใจก็จะไปจัดเครื่องดนตรีของผู้ใหญ่ที่เขาเล่นกันนำมาหัดเล่นเองและก็ฝึกฝนด้วยตนเองเป็นหลัก ถือว่าไม่ค่อยมีพิธีรีตองเท่าไหร่นอกจากจะเล่นกันยามว่างแล้วเมื่อมีงานเทศกาล หรืองานศพผู้ที่มีเครื่องดนตรีก็จะนำมารวมตัวกันบรรเลงร่วมกัน

ในปัจจุบันดนตรีพื้นบ้านเริ่มกว้างขวางมากขึ้นและมีการเรียนการสอนที่สลับซับซ้อนขึ้นโดยการใช้ตัวโน้ต ดังนั้นปราชญ์ชาวบ้านที่เรียนรู้ด้วยประสบการณ์โดยไม่ได้ใช้ตัวโน้ตมาก่อนจึงมีความลำบากในด้านการสอน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะมีผู้สอนในรูปแบบของการใช้ตัวโน้ต ร่วมกันสอน วิธีการเรียนในปัจจุบันจึงเริ่มมีครูดังนั้น ผู้ที่เรียนต้องมีการขึ้นครู โดยนำดอกไม้ธูปเทียนนำมาใส่ขันเพื่อคารวะครู เพื่อฝากตัวเป็นลูกศิษย์และต้องตั้งสัจจะอธิษฐานว่าจะตั้งใจเรียนและเชื่อฟังเคารพนับถือครูผู้สอน เพื่อจะเรียนรู้ได้เร็วเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับครูผู้สอนและสำหรับผู้เรียนเอง

ย้อนมากล่าวถึงเครื่องดนตรีในปัจจุบัน เครื่องดนตรีในปัจจุบันเริ่มหาวัสดุที่นำมาประดิษฐ์ได้ยากเนื่องจากการพัฒนาของหมู่บ้านทำให้ภายในหมู่บ้านลดจำนวนลงดังนั้นจึงจำเป็นต้องหาซื้อวัสดุต่างๆ ที่นำมาทำเครื่องดนตรีซึ่งมีราคาแพง จึงเป็นปัญหาในการประดิษฐ์เครื่องดนตรีทำให้เครื่องดนตรีมีจำนวนจำกัด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บข้อมูลจากชาวบ้านที่เป็นผู้ปกครองจากการสัมภาษณ์นายบุญเลื่อน ใจกล้า อายุ 55 บ้านเลขที่ 8 หมู่ที่ 4 ต.ตำราญราษฎร์ บอกว่า การเรียนดนตรีไทยเป็นการเล่นด้วยความรักความสนใจ และต้องมีตัวโน้ตเพราะเด็กสมัยนี้จะต้องเรียนด้วยโน้ตจึงจะรู้และในสมัยของนายบุญเลื่อนได้เรียนโดยใช้หลักความทรงจำและขยันจนเกิดความชำนาญนายบุญเลื่อน ยังบอกอีกว่าจะซ้อมเล่นอยู่บ้านเพราะเครื่องดนตรีอยู่ 2 เล่า คือ สะล้อและซึง เวลาว่างจะไปเล่นในบ้าน เช่น ขึ้นบ้านใหม่และงานศพ เล่นกันเป็นกลุ่มและยังบอกอีกว่า การเล่นดนตรีต้องเล่นซึงก่อนจึงจะเล่นสะล้อได้ ในขั้นตอนการเล่นจะต้องรู้จักตัวโน้ตเพื่อความเข้าใจในการเล่นจะมี 2 ลักษณะ ลูก 3 เล่นง่ายเพราะเป็นเสียงต่ำ ลูก 4 เล่นยากหน่อย เพราะเป็นเสียงสูง นายบุญเลื่อนบอกว่าถ้าจัดตั้งชมรมขึ้นจะไปช่วยสอนให้

2. ข้อมูลจากชาวบ้านที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านจากการสัมภาษณ์พ่อสนั่น จันทร์สม อายุ 73 ปี บ้านเลขที่ 37 หมู่ที่ 4 ต.ตำราญราษฎร์ บอกว่า การถ่ายทอดเป็นไปได้ยาก เพราะต้องใช้ตัวโน้ตแต่ลุงไม่สามารถสอนได้การเรียนต้องเรียนด้วยตนเอง ซึ่งเป็นได้ยากถ้าไม่สนใจจริง ๆ ถ้าอยากให้เด็กได้เรียนต้องเรียนพื้นฐานโดยจ้างครู คนครีมาสอนโดยการใช้ตัวโน้ต พอมีพื้นฐานบ้าง ลุงสนั่นและคณะจะช่วยสานต่อในการให้ความรู้จากประสบการณ์ที่มี ลุงสนั่นยังพูดอีกว่าส่วนตัวลุงนั้นไม่ได้เรียนจากตัวโน้ต เพราะอาศัยความสนใจและค่อยฝึกฝนจนชำนาญ เพราะสมัยลุงเมื่อมีเวลาว่างก็จะนัดกันมาเล่นกัน เป็นกลุ่มอาศัยไหวพริบในการเรียนรู้และคอยสังเกตจากผู้ชาญและฝึกตามพอลองจะเล่นได้ดีที่สุดในที่สุด พ่อสนั่นมีความสามารถในการเล่นดนตรีพื้นบ้านหลายชนิดไม่ว่าจะเป็น สะล้อ ซึง ระนาด กลอง ขลุ่ย เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์พ่อหนานเอนก คำรินทร์ อายุ 72 ปี บ้านเลขที่ 78 หมู่ที่ 4 ต. ตำราญราษฎร์ บอกว่า การถ่ายทอดเป็นไปได้ยาก ถ้าไม่มีตัวโน้ต ต้องใช้ตัวโน้ตให้เด็กไล่เสียงจนชำนาญก่อน พ่อหนานบอกว่าตอนที่พ่อหนานเรียนดนตรีใหม่ ๆ ก็จะใช้ความจำบวกกับความสนใจและใจรักจึงเรียนได้จนชำนาญ การจะจัดตั้งชมรมขึ้นมานั้นพ่อหนานก็จะในความสนับสนุนจะช่วยสอน ถ้าขาดอุปกรณ์หรือเครื่องดนตรีพื้นบ้านไม่เพียงพอก็จะให้ความช่วยเหลือให้ยืมใช้ไปก่อนแต่ปัญหาก็คือ ตัวของเด็กเองจะเอาไม่จริง พ่อหนานเอนกมีความสามารถในการเล่นดนตรีพื้นบ้านหลายชนิดไม่ว่าจะเป็น สะล้อ ซึง ขลุ่ย เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์นางนงค์เยาว์ เครื่องคำ อายุ 44 ปี บ้านเลขที่ 25 หมู่ 4 ต. ตำราญราษฎร์ บอกว่าการจะเล่นดนตรีพื้นบ้านนั้นสำคัญอยู่ที่ตัวโน้ตและการตั้งเสียง ขณะเล่นต้องร้องเพลงประกอบเพื่อให้รู้ถึงทำนองในการเล่น การเล่นดนตรีพื้นบ้านนั้นต้องมีใจรักจริง ๆ ถึงจะเรียนได้ และต้องมีความสนใจเป็นทุน นางนงค์เยาว์กล่าวต่อว่าเครื่องดนตรีต้องตั้งเป็นและให้เข้ากับวงได้ โดยเฉพาะขลุ่ยต้องเลือกเลาที่มีเสียงเข้ากับเครื่องดนตรีอื่นได้ เพราะไม่สามารถจะปรับตั้งเหมือนสะล้อหรือซึงดั่งนั้นจึง พิถีพิถันในการเลือกใช้เป็นพิเศษ ส่วนในการตั้งเป็นชมรมสนับสนุนอย่างเต็มที่และพร้อมให้ความรู้กับเด็กในด้านตัวโน้ตและยีนส์ที่จะช่วยสอนให้และอยากจะให้ก่อตั้งชมรมขึ้นโดยเร็วเพื่อเป็นการอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านในชุมชนและมีการสืบทอดต่อไป

3. ข้อมูลการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเด็กที่สนใจ จากการสัมภาษณ์เด็กหญิงวนิดา สุมาทอน (น้องส้ม) อายุ 14 ปี ม.3 บ้านเลขที่ 21 หมู่ 4 ต.ตำราญราษฎร์ น้องส้มเป็นนักเรียนของโรงเรียนบ้านป่าเสร์ได้เข้าเรียนดนตรีพื้นบ้านที่โรงเรียนบ้านป่าเสร์ และมีพื้นบ้านในการเล่นดนตรีได้ 2 อย่าง คือ สะล้อ และซึง และได้เข้าเรียนดนตรีพื้นบ้านตั้งแต่ ม. 1 ตอนนี้เรียนอยู่ ม.3 แล้ว ได้ออกงานถึง 2 ครั้ง ที่โรงเรียนเชิงคอย และหนองบัวพระเจ้าหลวง น้องส้มยังบอกอีกว่าเรียนตามที่ครูสอนในเพลงหลักคือ ล่องแม่ปิง หมู่เฮาจาวเหนือ และลอยกระทง ส่วนเพลงใหม่ที่พอเล่นได้ คือ ปริญาใจ ในกลุ่มจะมี 17 คนเป็นหญิง 14 คน เป็นชาย 3 คน และเล่นเพื่อความสนุกในว่าง ในการเรียนดนตรีที่โรงเรียนของน้องส้ม เรียนตั้งแต่พักเที่ยงและเวลาว่าง น้องส้มยังบอกอีกว่าจะมาช่วยในการสอนด้วย

จากการสัมภาษณ์เด็กชายอนุกุล ขันชะเปียง อายุ 14 ปี ม. 3 บ้านเลขที่ 15/1 หมู่ที่ 4 ต. ตำราญราษฎร์ บอกว่า ดนตรีพื้นบ้านเป็นศิลปะที่ควรอนุรักษ์ไว้ ส่วนตัวแล้วอยากเรียนและมีความสนใจเป็นอย่างมาก แต่ไม่มีคนสอนให้ ถ้าเกิดชมรมขึ้นคงจะดี และต้องการเรียนเพื่อจะได้รักษาและสืบทอดไว้ตลอดไป

ครั้งแรกการได้สัมภาษณ์แยกกลุ่มกล่าวคือชาวบ้านแกนนำปราชญ์ผู้รู้และกลุ่มเด็กต่อมาเราได้นำทั้งหมดมาพูดคุยกันเพื่อมองถึงปัญหาและนำไปสู่การแก้ไขสุดท้ายกลายเป็นชมรมขึ้นได้ในที่สุด

ขอบเขตเนื้อหาของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหาที่ศึกษา ศึกษาลักษณะบทบาทในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของดนตรีพื้นบ้าน

ขอบเขตพื้นที่ที่ศึกษา พื้นที่เป้าหมายคือ บ้านพันหลัง ตำบลตำราญราษฎร์ อำเภอคอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตประชากร กลุ่มเป้าหมายคือ ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านพัน
หลังโดยเน้นกลุ่มเด็ก

การจัดเวที

การจัดเวที ครั้งแรกเป็นการจัดเวทีเพื่อหาข้อมูลในเชิงลึกโดยการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว
ต่อมาเราจึงจัดเวทีระดับหมู่บ้านหรือชุมชนขึ้นเพื่อเก็บข้อมูลในด้านปัญหาและความเป็นไปได้ใน
การก่อตั้งชมรมโดยนำทุกกลุ่มเข้าร่วมเวทีพร้อมกันในการแสดงความคิดเห็นและก็ได้ผลเป็นที่น่า
พอใจ

วิเคราะห์เวทีเสวนาที่จัด ณ วิหารวัดพันหลัง ต.ตำราญราษฎร์ อ.คอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่

-การเตรียมกลุ่มเป้าหมาย

-กลุ่มเป้าหมายที่มาเสวนาในครั้งนี้ มาจากปราชญ์ชาวบ้านคนเฒ่าคนแก่ภายในหมู่บ้านผู้
ที่มีความรู้ทางด้านดนตรีพื้นบ้านจำพวก สะล้อ ซอ ซึง ประมาณพอสมควร กลุ่มเป้าหมายที่เป็น
คนเฒ่าคนแก่ที่เป็นผู้มีความรู้ทั้งหมด ได้ผ่านการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับพระนิสิตภายในกลุ่มมา
แล้ว

ฉะนั้นเวทีเสวนาในครั้งนี้จึงเป็นการพูดคุยกันแบบแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันสำหรับ
กลุ่มเป้าหมายอีกกลุ่มหนึ่งก็คือกลุ่มเด็กที่มีความสนใจทางด้านดนตรีพื้นบ้านซึ่งเด็กเหล่านี้บางคน
มีสามารถในการเล่นดนตรีพื้นบ้านอยู่บ้างแล้ว แต่เด็กยังไม่ค่อยรู้ถึงคุณค่าของดนตรีพื้นบ้านเท่า
ไหร่ไม่รู้แต่ว่าเขาให้มาก็มา มาตามผู้ใหญ่บ้านที่ได้เกณฑ์พวกเขามา แต่ก็ยังคิดว่าเด็กเหล่านี้ยังมี
ความสนใจอยู่บ้าง ถ้าหากไม่มีความสนใจก็คงหลบไม่มาเข้าร่วมเวทีเสวนาในครั้งนี้ ฉะนั้นในการ
เสวนาในครั้งนี้มีการเตรียมกลุ่มเป้าหมายไว้ระดับหนึ่งคือมีกลุ่มปราชญ์ชาวบ้านคือคนเฒ่าคนแก่
ผู้มีความรู้ทางด้านดนตรีพื้นบ้านและกลุ่มเด็กผู้มีความสนใจทางด้านดนตรีพื้นบ้านและกลุ่มอ.บ.
ค. ที่จะเข้ามาสนับสนุนในด้านการเงินในการจัดชมรมดนตรีพื้นบ้านในครั้งนี้ การจัดเสวนาใน
ครั้งนี้ไม่มีข้ามาหรือคนที่พูดไม่รู้มาคอยวุ่นวาย(แฉวง) เป็นการเตรียมคนที่ตั้งใจและสนใจจริงๆพูด
ในแนวทางเดียวกันให้เข้ามาร่วมเสวนาในครั้งนี้

-เวลา

-ในการจัดเวทีเสวนาในครั้งนี้ได้กำหนดเวลานัดหมายกับกลุ่มเป้าหมายประมาณ 19.00
น. ซึ่งผู้จัดได้คิดว่าเป็นเวลาที่ชาวบ้านหรือกลุ่มเป้าหมายได้เสร็จจากการทำงานและเรียนหนังสือ
แล้วและได้ทานข้าวเย็นเสร็จเรียบร้อยแล้ว เป็นเวลาที่ชาวบ้านและเด็กควรจะว่างแล้วแต่เมื่อถึง
เวลาเข้าจริงๆ กลุ่มเป้าหมายก็ยังไม่ถึงที่นัดหมาย ผู้จัดคิดว่ากลุ่มเป้าหมายอาจจะยังเหน็ดเหนื่อย
จากการทำงานก็เลยขอพักผ่อนอีกนิดหน่อยแล้วค่อยไปหรือกลุ่มเป้าหมายอาจคิดว่าไปตอนนี้คง
ยังไม่มีใครมาหรือกิจทำให้ล่าช้าไปหน่อย เวลาที่กลุ่มเป้าหมายมาพร้อมกันวิหารวัดพันหลัง